

Cyprus

Travel Planner

KOPIASTE!

Tervetuloa Kyprokselle

Hyvä matkalainen,

Välimerellä riittää saaria, mutta kreikkalainen rakkauden jumalatar Afrodite kutsuu vain yhtä niistä kodikseen – Kyprosta. Riippumatta omista mielenkiinnon kohteistasi tai elämänrytmistäsi Kypros ottaa sinut aina avosylin vastaan. Rantamme ovat paitsi kauniit myös tutkitusti Euroopan puhtaimmat. Lyhyen ajomatkan päässä kristallinkirkaista rannikkovesistämme kohoaa mäntymetsän peittämä Tróodos-vuoristo, jossa villit muflonit vaeltavat, seetripuut kurkottavat taivasiin ja henkeäsalpaavan kauniit kirkot ja luostarit tekevät vaikutuksen bysanttilaisine freskoineen ja ikoneineen.

Kypros on arkeologian harrastajien paratiisi. Saarella on neoliittisen kauden asutuksia yli 11 000 vuoden takaa, näyttäviä kreikkalaisroomalaisia raunioita, kuten vaikkapa Kurionin muinainen teatteri sekä Kolossin kaltaisia keskiaikaisia linnakkeita. Kallisarvoisia aarteita riittää. Niistä esimerkkinä vaikkapa salaperäiset Kuninkaiden haudat sekä huvilat, joiden värikkäät mosaiikkilattiat ovat valtavia ja hyvin säilyneitä.

Vaikka Kypros on Välimeren kolmanneksi suurin saari, se on yllättävän kompakti ja sen tutkiminen on helppoa. Jylhien vuorenhuippujen ja auringossa kimaltavan rannikon välissä avautuu avara maisema kumpuilevine kukkuloineen ja viinitarhoineen.

Viivy idyllisissä kylissä, joissa aika tuntuu pysähtyvän ja aina ehtii pysähtyä kahvikupposelle. Kyproksella pääset nauttimaan ainutlaatuisesta ruokakulttuurista, jonka keskiössä on ”meze” – kokoelma erilaisia pieniä annoksia aina avotulella grillatuista ja herkullisiksi maustetuista lihoista, tuoreisiin vihanneksiin ja loistaviin juustoihin, kuten vaikkapa kuuluisaan halloumiin (suolainen ja grilliin sopiva lampaanmaitojuusto).

Kyproksen juuret ovat syvällä sen vivahteikkaassa historiassa, mutta se on samalla kukoistava nykyaikainen valtio, jonka palvelutalous on alueen kärkeä. Kansainväliset ja lämminsydämiset kyproslaiset ovat onnensa kukkuloilla saadessaan jakaa sen sinun kanssasi. Tämä näkyy muun muassa kiehtovina majoituspaikkoina. Voit valita esimerkiksi tiukimmatkin kansainväliset vaatimukset täyttävän luksushotellin, joka huokuu paikallista henkeä, laadukkaan huvilan tai maatilamajoituksen.

~ Kyproksen matkailuministeriö

”...olet aina tervetullut Kyprokselle”

~ William Shakespeare, ”Othello”

SISÄLLYSLUETTELO

- 4 KOE KYPROS**
Afroditen saari odottaa
- 6 KYPROS AIKOJEN SAATOSSA**
Kyproksen historia
- 8 LEFKOSIA (NIKOSIA)**
Koe Kyproksen pääkaupungin venetsialaiset linnoitukset, ikivanhat ovet ja eloiset tavernat
- 10 LEMESOS (LIMASSOL)**
Kuninkaista ja kuningaskunnista kertovien tarujen, ensiluokkaisten lomakohteiden ja historiallisten aarteiden työssä
- 12 LÁRNAKA**
Kävele kuuluisaa rantakatua tässä Kyproksen muuhun maailman yhdistävässä kaupungissa, jossa myös Lasarus asui
- 14 PÁFOS**
Vanhat perinteet ja tavat ovat säilyneet tässä Afroditen kaupungissa
- 16 TRÓODOS**
Vaella mäntymetsissä ja tutustu bysanttilaisiin kirkkoihin ja viehättäviin kyliin
- 18 AMMOCHOSTOS (FAMAGUSTA)**
Kaakkoisrannikko: rentoudu alueen syvänsinisissä vesissä ja hiekkarannoilla
- 20 VALMIIT MATKASUUNNITELMAT**
Valitse saari ainoaksi matkakohteeksi tai vieraile saarella erillisellä retkellä
- 21 KULTTUURIREITIT**
Historian jalanjäljissä
- 22 KYPROS ERI ASIOISTA KIINNOSTUNEILLE MATKAILIJOILLE**
Jokaiselle jotakin
- 24 KYPROKSEN RUOKAKULTTUURI**
Kyproslainen keittiö, ulkona syöminen, yöelämä ja viihde
- 25 KYPROKSEN VIINIT**
Viinireitit, Commandaria ja Zivania
- 26 KULTTUURITAPAHTUMAT JA PYHÄPÄIVÄT**
Festivaalien, kansantarujen ja juhlien maa
- 27 MAJOITUSVAIHTOEHDOT**
Majoituspaikat Kyproksella
- 28 HYÖDYLLISTÄ TIETOA**
Hyvä tietää ennen matkaa
- 30 KYPROS LIIKUNTARAJOITTEISILLE**
- 31 KYPROKSEN KARTTA**

KYPROS

AFRODITEN SAARI ODOTTAA...

Hän ei ollut jumalista voimakkain. Jos taiteeseen ja arkeologiaan on uskominen, Afrodite oli ehdottomasti jumalista kaunein. Ei siis olekaan ihme, että kun Afrodite nousi muinoin Kyproksen länsirannikon aalloista, hän tuli jäädäkseen. Hänen myyttinen henkensä huokuu yhä saarella – aina perinteisistä, koskemattomista oliivi- ja sitruspuulehdoista kyproslaisten lämpimään hymyyn. Tämä eksoottinen mutta helposti lähestyttävä kansa on ylpeä saarestaan, joka on nähnyt koko historian kirjon aina antiikin ajoista Euroopan unionin (johon Kyproksen tasavalta kuuluu) aikaan. Ihmiset ovat aina valmiita jakamaan rikkaasta kulttuuriperintöön matkailijoiden kanssa.

Kypros sijaitsee Välimeren itäosassa, ja se on aina ollut kulttuurillisesti sidoksissa antiikin Kreikkaan. Saarella oli kuitenkin ihmisasutusta jo noin 11 000 vuotta sitten, jolloin nykyään tunnettuja tai nimettyjä valtakuntia ei vielä ollut. Niiden aika kuitenkin tuli: ensin olivat Akhaian kreikkalaiset, sitten roomalaiset, bysanttilaiset, frankit, venetsialaiset, ottomaanit ja muut. Vain harva historian suurvalta on pystynyt vastustamaan Afroditen mutkatonta ja aitoa viehätysvoimaa. Saaren runsaat kuparivarannot tekivät siitä himotun paikan antiikin aikana (kupari on saanut nimensä Kyproksen saaren mukaan), ja se toimi vuosisatojen ajan liikekannalla olevien valtakuntien tukikohtana sijaintinsa vuoksi.

Vielä nykyäänkin saaren sijainti houkuttaa innokkaita matkailijoita. Saarelle on ensinnäkin helppo lentää lähes mistä tahansa. Lisäksi missään muualla ei pääse ihastelemaan yhtä montaa näkyvää jälkeä historiasta näin kompaktissa ja dynaamisessa ympäristössä. Myrskyisiä menneisyys näkyy tänään muun muassa ainutlaatuisena arkeologisten alueiden kirjona sekä kiehtovina ja monipuolisina museoina. Silti saari on nykyaikainen tasavalta, jonka elintaso on yksi Euroopan korkeimmista.

Tutkimusmatka rikkaaseen ja monikerroksiseen menneisyyteen

Koska saarella on niin pitkä historia, jo pelkkä kävelyretki voi olla ikimuistoinen ja historiaa valaiseva kokemus. Pääkaupunki Lefkosiassa (Nikosiassa) voi koskettaa venetsialaisten rakentamien vaikuttavien muurien kiviä, sillä muurit ympäröivät kaupunkia vielä nykyäänkin. Páfoksessa puolestaan sijaitsevat Pyhän Paavalin pylväs sekä sitä vanhemmat ainutlaatuiset mosaiikit Aeonin ja Dionysoksen taloissa. Täällä näkyy lukuisia kiehtovia jäänteitä menneestä, joten koko vanhakaupunki onkin Unescon maailmanperintökohde. Muita käymisen arvoisia paikkoja ovat Kurionin kreikkalaisroomalainen teatteri, sen lähellä sijaitseva Apollo Hylatesin (Metsien Apollon) temppeli, Pétra tou Romioú (Afroditen kivi) sekä moni muu.

Luonnonihmeet

Henkeäsarpaava Akámasin niemimaa on ollut luontoa rakastavan paratiisi aina siitä lähtien, kun Afrodite teki sinne kotinsa. Adoniksen kanssa viettämiensä hetkien jälkeen hän kylpi mineraalipitoisissa lähteissä, jotka kantavat vielä nykyäänkin jumalattaren nimeä. Kävijät voivat ihastella Afroditen taruista tuttuja kylpyjä sekä vaellella rotkojen kupeessa, jossa entisaikaan pelkät vuohet käyskentelevät.

Jos taas haluat kokea täysin uudenlaista rauhaa ja vaellusta, suuntaa Tróodos-vuoristoon. Korkeiden mäntyjen ja majesteettisten seetripuiden peittämät korkeat vuorenhuiput tuovat häkellyttävää kontrastia rannikon loistokkuuteen. Tämä kaikki on aina noin tunnin ajomatkan päässä.

Maailmankuulu satama ja kutsuva rannikko

Lemesos (Limassol) on Kyproksen suurin satama, ja siellä pääsee kokemaan saaren kiehtovinta yöelämää. Lukuisat neljän ja viiden tähden hotellit reunustavat rantaviivaa, ja uusi venesatama on täynnä tyylikkäitä jahteja, risteilijöitä, kalastusveneitä ja kaikkea siltä väliltä.

Voit nauttia täysillä rantatunnelmasta Agía Nápassa, joka on yksi Välimeren eloisimmista lomakohteista, tai vetäytyä läheisen Nissi Beachin rauhaan. Kyproksen rannat tunnetaan puhtaudestaan (niistä suurelle osalle on myönnetty Blue Flag -sertifikaatti), ja niistä monilla tarjotaan harrastusmahdollisuuksia, kuten purjelautailua, vetovarjoilua ja sukellusta.

Jos kaipaat rauhallisempaa elämänrytmiä, suuntaa rannikolta sisämaahan ja koe ajan hampailta säästyneet kylät valkoisiksi kalkittuine taloineen: pitsistään tunnettu Léfkara, taiteilijoiden suosima Lania ja vaikuttava Ómodos, jonka unelias ja aurinkoinen keskusaukio on täynnä pieniä käsityöläispajoja.

Kaikille sopiva matkakohde

Nykyään Kyproksen ikaikainen historia yhdistyy saumattomasti saaren moderniin infrastruktuuriin ja nykyaikaiseen, kansainväliseen elämäntapaan. Jo heti saapuessasi Lárnakan uudenkarhealle kansainväliselle lentokentälle tunnet stressin kaikkoavan rentouden tieltä. Eikä se yhtään yllätä, sillä edes itse Afrodite ei pystynyt lähtemään saarelta.

Tule kokemaan Kyproksen hiljaiset aarteet, joissa entisaika herää jatkuvasti eloon. Vaeltele rauhassa paikkoja ihmetellen ja ihastellen. Jos jokin askarruttaa, paikalliset kertovat mielellään lisää ja neuvovat oikeaan suuntaan. ”Kopiaste!” tarkoittaa Kyproksella ”Tule mukaan!”, ja sanat tulevat aina täydestä sydäimestä.

”Eri kohtaloiden yhteensulautuminen on koskettanut ja valaissut yhden pienen [Välimeren] itäisessä altaassa sijaitsevan saaren historiaa antaen sille merkityksen ja syvyyden.”

~ Lawrence Durrell,
”Katkerat sitruunat”

Tähän kiteytyy Kyproksen auringon hellimä sielu.

KYPROS

AIKOJEN SAATOSSA...

Kypros on saari monen sivilisaation risteyskohdassa – aina neoliittisen kauden asutuksista, antiikin Kreikan ja Rooman valtakausiin. Myöhempiä kausia ovat olleet muun muassa bysanttilainen, frankkilainen ja venetsialainen kausi. Syvempi uppoutuminen niistä jokaiseen vaatisi useamman eliniän. Auringon hellimää ja kompaktaa Kyprosta pystyy tutkimaan huomattavasti lyhemässä ajassa. Täällä seikkailija voi pysähdellä rannoilla, viinitarhoilla, luostareissa, museoissa ja tavernoissa. Niistä jokainen vain odottaa löytäjänsä. Yksi vilkaisu Pétra tou Romioun eli Afroditen kiven ympärillä vellovaan siniseen kuuhuun antaa hyvän kuvan siitä, miksi Kypros on houkutelut niin monia vuosituhansien saatossa. Kyproksen neoliittisen kauden asutuksen raunioilla sana ”ajaton” saa täysin uuden merkityksen. Esimerkiksi Unescon maailmanperintökohteeksi määritellyn Chirokoiitian ikivanhan ihmisasutuksen kivirauniot ovat peräisin 11 000 vuoden takaa. Saarelta löydettiin kuparia vuonna 3900 eKr., ja kyseinen löytö muuttaisi muinaisen maailman kaupallisen ja kulttuurillisen historian suuntaan. Kypros kuului antiikin Kreikan maantieteelliseen vaikutuspiiriin, joten ei olekaan mikään ihme, että kreikkalaiset kauppiat ja uudisasukkaat (mykeneläiset ja akhaialaiset) perustivat saarelle kaupunkivaltioita vuosina 1650–1050 eKr.

11000–3900 eKr.: Neoliittinen kausi

Varhaisimmat saarelta löytyneet asutukset ovat peräisin tältä kaudelta. Siihen aikaan käytettiin kiviastioita ja myöhemmin myös keramiikkaa.

3900–2500 eKr.: Kalkoliittinen kausi

Läntiseltä Kyprokselta on löydetty kalkoliittisen aikakauden asutuksia sekä todisteita hedelmällisyyskultin toiminnasta. Kupari löydettiin.

2500–1600 eKr.: Varhais- ja keskiproonssikausi

Kausi alkoi noin vuonna 2400 eKr., ja Anatolian alueelta tulleet kullansijat etsivät saarelta kuparia. Tulokkaat asettuivat Tródos-vuorten juurelle, jossa kuparivarannot olivat erityisen rikkaat. Varhaispronssikaudella metallin käyttö yleistyi Kyproksella. Kypros aloitti kuparinviennin.

1600–1050 eKr.: Pronssikausi

Tänä kaupankäynnin kulta-aikana Kyproksen naapurimaat käyttivät saaresta nimitystä ”Alasia” osittain kuparin hyödyntämisen vuoksi. Vuoden 1400 eKr. jälkeen alkoi ensimmäinen monesta muuttoaallostasta, jolloin kreikkalaiset kauppiat ja uudisasukkaat (mykeneläiset ja akhaialaiset) saapuivat saarelle. He toivat mukanaan kreikan kielen sekä uskontonsa ja tapansa. Vähitellen he nousivat saarella valtaan ja perustivat ensimmäiset kaupunkivaltiot.

1050–750 eKr.: Geometrinen kausi

Kyproksen hellenisaatio oli saatu päätökseen, ja saarella oli nyt kymmenen kaupunkivaltiota. Afroditen kultti kukoisti tällä suuren vaurauden aikakaudella.

750–480 eKr.: Arkaainen ja klassinen kausi

Vaurauden ja valloitusten aikakausi. Kyproksen kaupunkivaltioista tuli verovelvollisia Assyrialle, Egyptille ja Persialle. Kuningas Evagoras (411–374) yhdisti saaren ja teki siitä kreikkalaiselle maailmalle merkittävän keskuksen.

333–325 eKr.:

Aleksanteri Suuri teki Kyproksesta osan valtakuntaansa.

310–30 eKr.: Hellenistinen kausi

Aleksanterin kenraalit taistelivat vallanperijän tittelistä, ja lopulta Kyproksesta tuli osa Egyptin Ptolemaiosten hallitsijasuvun johtamaa hellenististä valtiota. Siitä lähtien Kypros kuului kreikkalais-aleksandrialaiseen maailmaan. Páfoksesta tuli saaren pääkaupunki.

30 eKr. – 330 jKr.: Roomalainen kausi

Kyproksesta tuli osa Rooman valtakuntaa. Apostolit Paavali ja Barnabas kääntivät roomalaisen käskynhaltijan kristinuskoon, ja hänestä tuli maailman ensimmäinen kristitty hallitsija. Vuonna 313 julistettiin uskonnonvapaus, ja Kyproksen piispat osallistuivat Nikean ensimmäiseen kirkolliskokoukseen vuonna 325. Aikakaudella sattui huomattavia maanjäristyksiä, joiden seurauksena kaupungeja oli rakennettava uudelleen.

330–1191 jKr.: Bysanttilainen kausi

Rooman valtakunnan jakaantuessa Kyproksesta tuli osa Bysanttia. Kristinuskosta tuli virallinen valtionuskonto.

Keisarinna Helena vieraili saarella ja perusti Stavrovounin luostarin. Tälläkin aikakaudella maa järisi ja rakennuksia

uusittiin. Näiden joukossa oli muun muassa suuria basilikoita. Vuonna 488 Pyhän Barnabaan haudan löytämisen jälkeen keisari Zeno myönsi Kyproksen kirkolle täyden autonomian.

1192–1489: Frankkilainen (Lusignanien) kausi

Virallisesti katolinen kirkko syrjäytti kreikkalaiskatolisen kirkon, joskin tämä onnistui silti säilymään.

Ammochoostosin (Famagustan) kaupungista tuli tällä aikakaudella yksi maailman rikkaimmista. Kausi kuitenkin tuli päätökseensä, kun Kyproksen viimeinen kuningatar Caterina Cornaro luovutti saaren Venetsialle vuonna 1489.

1489–1571: Venetsialainen kausi

Kyproksen viimeinen kuningatar Caterina Cornaro, joka oli kuningas Jaakko II:n vaimo, luovutti saaren Venetsialle vuonna 1489. Tämän seurauksena genovalaiset hädettiin pois saarelta, ja venetsialainen valtakausi alkoi. Venetsia halusi Kyproksen tiukkaan otteeseensa, jotta se turvaisi venetsialaisalusten liikkumisen ja varustamisen itäisellä Välimerellä.

Venetsialaiset linnoittivat saaren suojaamaan sitä ottomaneilta. He rakensivat uhkaavat muurit Lefkosian ja Ammochoostosin (Famagustan) ympärille, ja heidän rakentamaansa puolustusta pidettiin sotilasarkkitehtuurin taidonnäytteenä. Venetsian valtakauden lopulla Lárnakasta tuli Kyproksen tärkeimpiä satamakaupungeja, ja sieltä vietiin ulkomaille suolaa.

Yksi näistä kaupunkivaltioista oli Kurion, jossa voi nykyään kierrellä hyvin säilyneillä raunioilla. Siirrytäänpä historiassa pikakelauksella antiikin aikaan ja vuoteen 333 eKr., jolloin Aleksanteri Suuri kävi saarella. Vuoteen 325 eKr. mennessä hellenistinen kausi oli alkanut, ja valta oli Egyptin Ptolemaiosten hallitsijasuvulla. Páfos oli heidän pääkaupunkinsa. Heidän hautausmaansa tunnetaan nykyään Kuninkaiden hautoina, ja tämä vaihe saaren rikkaasta historiasta näkyy siellä selvästi. Roomalaisen kauden aikana (30 eKr. – 395 jKr.) Kyprosnimeä alettiin käyttää latinankielisen kuparia tarkoittavan sanan (cuprum) synonyyminä.

Rooman valtakunnan jakaantuessa Kyproksesta tuli osa Itä-Rooman valtakuntaa, jota kutsuttiin Bysantiksi. Alueen silloinen pääkaupunki oli Konstantinopoli. Tämän jälkeen alkoi frankkilainen eli Lusignanien kausi, joka sai väistyä vuonna 1489 venetsialaisen kauden tieltä. Lefkosian (Nikosian) linnoitukset ovat kokonaan venetsialaisten rakentamia. Myös ottomaanien ja brittiläisten vaikutteet näkyvät edelleen eripuolilla saarta. Kun tutkit Kyprosta, eri sivilisaatioiden mosaiikkien merkitys alkaa vähitellen hahmottua. Niin moni vaihe maailman historiassa sai alkunsa juuri täällä ja jatkuu vielä nykyäänkin.

1571–1878: Ottomaanien valtakausi

Ottomaanien valtakausi Kyproksella alkoi Ammochostosin (Famagustan) miehityksestä vuonna 1571. Roomalaiskatoliset häädettiin saarelta, ja Kyprokselle perustettiin ensimmäistä kertaa muslimiyhteisö. Kyproksen ortodoksisirkko nautti ottomaanien valtakauden alussa jonkinlaista autonomiaa, ja sillä oli sekä uskonnollista että poliittista valtaa. Ottomaanien valtakaudella Kyprosta koeteltiin.

1878–1960: Brittiläinen kausi

Vuonna 1878 Iso-Britannia sai saaren hallintaansa ja liitti sen myöhemmin osaksi valtakuntaansa vuonna 1914, kun ottomaanit osallistuivat ensimmäiseen maailmansotaan Saksan liittolaisina. Vuonna 1923 solmitun Lausannen rauhansopimuksen nojalla Turkki luopui kaikista oikeuksistaan Kyprokseen, ja Kyproksesta tuli brittiläinen kruununsiirtomaa vuonna 1925. Toisen maailmansodan aikana kyproslaiset vapaaehtoiset taistelivat Ison-Britannian sotavoimissa. Britannialaiset kuitenkin tyrmäsivät kyproslaisen itsenäistymisaikkeen, sillä heille saari oli strategisesti elintärkeä. Itsenäisyystaistelu siirtomaavaltaa vastaan ja Kreikkaan liittymisen puolesta alkoi vuonna 1955 ja kesti aina vuoteen 1959 saakka. Zürichin ja Lontoon sopimuksilla perustettiin itsenäinen Kyproksen tasavalta. Joulukuun 13. päivänä vuonna 1959 arkkipiispa Makarios III valittiin ensimmäiseksi tasavallan presidentiksi ja Fazil Kūçūk ensimmäiseksi varapresidentiksi.

1960: Kyproksen tasavalta

Kypros sai itsenäisen tasavallan aseman vuonna 1960, ja siitä tuli YK:n, Euroopan neuvoston, Euroopan unionin, kansainyhteisön ja sitoutumattomien maiden liikkeen jäsen. Kuitenkin Isolle-Britannialle jäi saarelle kaksi itsenäistä sotilastukikohtaa.

Vuonna 1964 Kyprokselle saapui YK:n rauhanturvaajia saaren yhteisöjen välisten levottomuuksien seurauksena. Heinäkuussa 1974 Turkin joukot hyökkäsivät saarelle ja miehittivät saaren pohjoiskolmanneksen (37 %), ja miehitys on jatkunut nykypäivään saakka. Vaikka tämä aiheuttaa jatkuvia humanitaarisia, sosiaalisia ja taloudellisia seurauksia, Kypros on edelleen nykyaikainen yhteiskunta, jossa on vankka ja terve talous. Toukokuussa 2004 Kyproksen tasavallasta tuli Euroopan unionin täysivaltainen jäsen, ja se lisäsi omat ainitlaatuiset piirteensä EU:n kansojen kirjoon. Saari toimii Euroopan unionin majakkana itäisellä Välimerellä. Saari ja kyproslaiset ovat entistä läheisemmän yhteistyön, ymmärryksen ja dialogin sanansaattajia sen naapurimaiden ja -kansojen keskuudessa ja myös laajemmalla alueella. Strategisen sijaintinsa ansiosta Kyproksen pitkät merenkulkuperinteet jatkuvat myös tulevaisuudessa. Nykyään Kyproksen kauppalaivasto on Euroopan unionin kolmanneksi suurin ja koko maailman kymmenenneksi suurin. Tammikuun 1. päivänä vuonna 2008 Kyproksen viralliseksi valuutaksi Kyproksen punnan tilalle tuli euro. Moni kansainvälinen yhtiö toimii Kyproksella ja käyttää saarta ponnahduslautana tavoittaakseen ympäröivät alueet ja kaukaisemmatkin maat.

"Täällä miellyttävien kukkuloiden kauneus houkuttelee vaeltavat merenkulkijat rentoutumaan hetkeksi kukkivilla niityillä, joilla leuto länsituuli puhallelee ja tuo mukanaan suloisia tuoksuja saarelta ja ympäröivältä merettä..."

~ Leonardo da Vinci, 1452–1519 jKr.

LEFKOSIA

Koe Kyproksen pääkaupungin

venetsialaiset linnoitukset, ikivanhat ovet ja eloiset tavernat

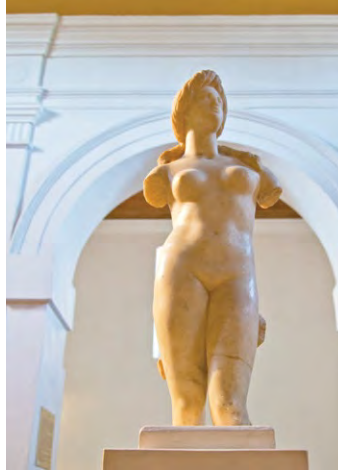
Lefkosia (Nikosia) on maailman ainoa kahtia jaettu pääkaupunki, ja se huokuu historiaa ja kulttuuria. Hurmaava vanhakaupunki sijaitsee jylhien venetsialaisten muurien suojissa, ja kaupungissa on eniten museoita, taidegallerioita ja uskonnollisia ja historiallisia muistomerkkejä, jotka kertovat loistokkaita tarinoita saaresta vuosien saatossa. Vaikuttava Famagustan portti on edelleen vanhalla paikallaan, ja se sulkee ylväänä tuhatvuotiaan kaupungin sisäänsä. Portin sisäpuolella avautuu Laiki Geitonian viehättävästi entisöity vanha kaupunginosa. Vaella kapeilla kivikaduilla, joiden varsia värittävät talojen ikkunalaudoilla kukkivat hehkuvan punaiset kukat, perinteisten leipomusten tuoksujen leijaillessa avoimista ovista. Tutustu koru- ja käsityöputiikkeihin, syö viehättävissä tavernoissa ja ihastele vuosisatoja vanhoja kirkkoja.

Historiaan ja taiteeseen hullaantuneet suuntaavat välittömästi Kyproksen museoon ihaillemaan saarelta löydettyjä arvokkaita aarteita, jotka ovat peräisin aina neoliittisen kauden ensihetkestä roomalaiselle kaudelle saakka. Bysanttilaisessa museossa pääsee tutustumaan häikäisevään ikonikokoelmaan Välimeren kultakaudelta. Kyproslaisen nykytaiteen kansallissalissa ja muissa yksityisissä gallerioissa on otettu tuore näkökulma, ja niissä keskitytään kyproslaisiin nykytaiteilijoihin, joista muutamat ovat saaneet kansainvälistä mainetta.

Aikamatkastasi tulee täydellinen, kun vieraillet Kyproksen käsityökeskuksen työpajoissa, joissa syntyy edelleen perinteistä taidetta ennen vanhaan käytetyillä menetelmillä. Pysähdy hetkeksi loisteliaan kyproslaisen aterian ja virkistävän juoman ääreen.

Lefkosia on kaupunki täynnä elämää, ja sen monikerroksiset nähtävyydet ja ominaispiirteet tekevät siitä saaren pääkaupungin sanan kaikissa merkityksissä.

LEFKOSIA (NIKOSIA) LYHYESTI: Kiinnostavat paikat

Kyproksen museo (arkeologinen)

Mouseiou 1. Kokoelma kyproslaisia muinaisaineita ja aarteita aina neoliittiselta kaudelta varhaisbysanttilaiseen kauteen.

Bysanttilainen museo ja taidegalleriat

Arkkipiispa Makarios III:n säätion kulttuurikeskus, Plateia Arch, Kyprianoú. Saaren suurin ikonikokoelma 800–1700-luvuilta. Taidegallerioissa on öljymaalauksia, karttoja ja kiviipiirroksia.

Nikosian kaupunginmuseo Leventis

Ippokratous 17, lähellä Laiki Geitoniana. Lefkosian historiallinen museo herättää kaupungin henkiin ja esittelee elämää aina entisajoista nykypäivään.

Etnologinen museo – Hadjigeorgakis Kornesiosin talo

Patriarchou Gregoriou 20. Lefkosian tärkein 1700-luvulta peräisin oleva rakennus. Kartano oli aikanaan dragomaani Hadjigeorgakis Kornesiosin koti.

Famagustan portti

Leoforos Athinon. Vanhaakaupunkia kiertävissä venetsialaisissa muureissa on yksitoista sydämenmuotoista linnaketta. Kaupunkiin on kolme porttia. Niistä yhdessä, Famagustan porttina tunnetussa Porta Giulianan portissa, toimii nykyisin Lefkosian kulttuurikeskus.

National Struggle Museum

Plateia Arch. Kyprianoú. Vuosien 1955–1959 itsenäisyystaisteluun liittyviä asiakirjoja, valokuvia ja muita muistoesineitä.

Pyhän Johannes Teologin katedraali (Ágios Ioánnis)

Plateia Arc. Kyprianoú. Arkkipiispa Nikiforos rakensi katedraalin vuonna 1662. Sen seinämaalauksissa kuvataan Raamatun tapahtumia sekä Pyhän Barnabaan haudan löytämistä.

Kyproslaisen nykytaiteen kansalliskallio

Leoforos Stasinou ja Kritis. Kattavassa kokoelmassa on kyproslaisen taiteilijoiden maalauksia ja veistoksia 1900-luvulta.

Chrysaliniotissan kirkko

Kävetytäisyydellä arkkipiispan palatsilta. Kirkkoa pidetään Lefkosian vanhimpana bysanttilaisena kirkkona, ja se on pyhitetty "kultahiuksiselle Neitsyelle". Uskomuksen mukaan kirkon rakensi kuningatar Helena Palaiologina vuonna 1450.

Kyproksen etnografinen museo

(Plateia Archiepiskópou Kyprianoú, vanhan arkkipiispan palatsin yhteydessä). Kattava kokoelma kyproslaista kansantaidetta 1800-luvulta ja 1900-luvun alusta. Näytteillä on

muun muassa puusta veistettyjä esineitä, seinävaatteita, kirjontatöitä, keramiikkaa, kansallispukuja sekä käsin kudottuja tekstiilejä.

Omeriyen kylvyt

Tyllirias Square 8. Lala Mustafa rakensi kylvyt 1500-luvulla lahjaksi kaupungille. Nykyään ne on kunnostettu yleiseksi kylpyläksi.

Kyproksen käsityökeskus

Leoforos Athalassas 186. Keskuksen tavoitteena on edistää ja rikastuttaa perinteistä kansantaidetta ja käsityötaitoja. Keskuksessa toimii työpajoja sekä esittelytila/kauppa.

Nikosian kunnallinen taidekeskus NiMAC

Apostolou Varnava 19. Keskus toimii vanhassa voimalaitoksessa, joka on yksi hienoimmista teollisen arkkitehtuurin taidonnäytteistä Kyproksella. Keskuksen tavoitteena on edistää nykyaikaista luovuutta.

Ledra-museon observatorio

Ledra, Shacolas Tower. Shacolas Towerin 11. kerroksen observatoriosta on panoraamanäkymä koko Lefkosian kaupunkiin. Vierailijat voivat ihastella kaupunkia maamerkkeineen ilman näköesteitä.

Kyproksen rahahistoriallinen museo

Kyproksen pankin kulttuurisäätiö, Faneroméris 86–90. Museon kokoelmat luotaavat Kyproksen rahanlyönnin historiaa aina 500-luvulta eKr. nykypäivään.

Centre of Visual Arts and Research

Ermou 285. Centre of Visual Arts and Research (CVAR) -keskuksen kokoelmassa on yli tuhat taideteosta, jotka ovat Kyproksella 1700–1900-luvuilla vierailijoiden ulkomaisten taiteilijoiden taidonnäytteitä. Näytteillä on myös kyproslaisen puukeutumisen kehittymistä kuvaava pukukokoelma.

Loukia ja Michael Zampellasin taidemuseo

Arch 27. Makarios III Avenue, Kaimakli. Museossa on esillä Zampellasin suvun pysyvä kokoelma. Museo on alansa edelläkävijä, ja siellä vieraat voivat ihastella kyproslaisen ja kreikkalaisten taiteilijoiden moderneja teoksia ja nykytaidetta. Lisäksi museo järjestää

väliaikaisia kyproslaisen ja ulkomaisten taiteilijoiden näyttelyjä.

Leventis Art Gallery

Anastasiou Leventi. Leventis Art Gallery on rakennettu keskelle Lefkosiaa, ja gallerian yli 800 maalausta ja taideteosta ovat osa yhtä Leventis Foundation -säätion tärkeimmistä kokoelmista.

LEFKOSIAN YMPÄRISTÖ

Kuninkaalliset haudat Politikó-Tamassosissa

Politikón kylä, 17 kilometriä Lefkosiaa lounaaseen. Tamassos oli rikas kaupunkivaltio muinaisella Kyproksella, ja se tunnettiin kuparikaivoksistaan. Kaivauksissa on löydetty Afroditen (Astarten) muinaisjäänöksiä.

Agios Irakleidiosin luostari

Politikón kylä, 0,5 kilometriä Kuninkaallisilta haudoilta. Vuonna 400 jKr. perustettu luostari tuhoutui ja rakennettiin uudelleen monta kertaa, kunnes viimein arkkipiispa Chrysanthos entisöi sen vuonna 1773. Pyhimysten pyhäinjäännöksiä säilytetään hopealla koristellussa arkussa.

Machairasin luostari

40 kilometriä Lefkosiaa etelään Defterán ja Pérán kylien kautta. Kaksi munkkia perusti luostarin vuonna 1148, kun läheisestä luolasta löydettiin Neitsyt Mariaa esittävä ikoni. Luostari sijaitsee syvällä Machairasin vuorten kätköissä.

Fikardoun maaseutumuseo

Fikardoun museo toimii Katsiniorosin talossa Fikardoun kylässä, 1,5 kilometrin päässä idässä Gourrin kylästä (Machairasin ja Lefkosian välistä tietä Kliron kautta). Kyproksen muinaisaineiden suojeluvirasto julisti kylän muinaisalueeksi, jotta alueen 1500- ja 1700-luvun talojen uskomaton puusepäntaito ja perinteinen arkkitehtuuri säilyisivät. Osa taloista sai Europa Nostra -palkinnon vuonna 1987.

Muinaisen Idalionin paikallismuseo

Idalionin paikallismuseo perustettiin vuonna 2007. Sen tarkoituksena on esitellä Idalionin alueelta tehtyjä arvokkaita löydöksiä ja myöhemmin toimia ympäröivän arkeologisen alueen paikallisena vierailukeskuksena. Museon kokoelmat kattavat kaikki Idalionin historian vaiheet kronologisessa järjestyksessä. Esillä on muinaisen kaupungin alueena vanhempien ja uudempien kaivausten yhteydessä tehtyjä löydöksiä.

"Saari kätkee sisäänsä viehättävän Lefkosian kaupungin, joka on valtiokunnan pääkaupunki. Se on ufjaiden muurien suojissa, ja sinne on kolme hienoa porttia – Pafion, Famagustan ja Cirinan portit. Famagustan portti on kaikkein kaunein, eikä Barcelonassa ole mielestäni yhtäkään sen veroista."

~ P. Joan Lopez, 1770

LEMESOS

Kyproksen tärkein satama

on maailmanluokan hotellien ja historiallisten aarteiden tyyssija

Lemesos (Limassol) on ollut jo muinoin suurten juhlallisuuksien kaupunki. Tämä energinen ja eloisa kaupunki on vielä nykyäänkin saaren festivaalien keskus, mutta samalla se tarjoaa täydelliset puitteet rentouttaviin rantalomiin tai kiireettömään historian tutkiskeluun.

Aikanaan täällä tansittiin Rikhard Leijonamielen häitä ja järjestettiin pitoja antiikin jumalien ja jumalattarien kunniaksi. Nykyään taas Lemesos on karnevaalien ja viinifestivaalin viettopaikka. Kautta historian Lemesoksen mielenkiintoiset tapahtumat ja sosiaaliset illanvietot ovat houkuttaneet laumoittain kävijöitä.

Joka ilta ihmiset juhlivat ravintoloissa, kahviloissa ja yökerhoissa niin suuria kuin pieniäkin merkkipaaluja, olipa kyse sitten jalkapallo-ottelun voitosta, äkkirakastumisesta tai jälleen uudesta upeasta auringonlaskusta päivän päätteeksi. Vaella vanhankaupungin kapeilla kujilla, jotka lähtevät kalasatamasta ja näyttävästä, nykyaikaisesta venesatamasta. Satamassa sekä paikalliset että turistit nauttivat merinäköaloista jostakin rannan lukuisista virkistytymispaikoista käsin.

Tutustu Lemesoksen linnaan, jossa toimii myös Kyproksen keskiaikainen museo tai kansantaidemuseo. Museo sijaitsee vanhassa kartanossa. Kävele pitkin "Kyproksen Rivierana" tunnettua kaunista rantaviivaa, jolla on pituutta kymmenen kilometriä. Kuljeskele rantakadulla tai tutustu kansallispuutarhaan. Kun jatkat rannikkotietä itään luksushotellien ohi, pääset Amathusiin. Tässä muinaisen Kyproksen kaupunkivaltiossa voit tutkia raunioita ja kävellä entisajan torin eli agoran poikki ihastellen paikan historian havinaa.

Kun jatkat 14 kilometriä Lemesoksesta länteen, pääset Kolossin linnalle. Tämän keskiaikaisen linnoituksen muurien sisässä on paitsi vaikuttava vartiotorni ja asuintilat myös keskiaikainen sokeritehdas. Vain 19 kilometrin päässä kaupungista sijaitsee ikivanha Kurionin kaupunkivaltio, jossa on yksi saaren vaikuttavimpia arkeologisia alueita. Siellä voit vaikkapa seurata näytelmää tai konserttia vanhassa kreikkalaisroomalaisessa teatterissa Välimeren sinen edustalla. Vähän kauempana pääset tutkimaan kreikkalaisen ja roomalaisen kauden aarreaittoja, kuten vaikkapa Apollo Hylatesin pyhäkköä. Ylemmäs vuoristoon levittyvällä maaseudulla sijaitsee osa saaren tärkeimmistä viiniä valmistavista kylistä, joten Lemesoksen alueella onkin ainutlaatuinen yhteys ikivanhoihin viiniviljelyperinteisiin.

Kaipasitpa sitten kunnon sukellusta kulttuurin saloihin ja juhlallisuuksiin tai unohtumattomia päiviä hiekan, meren ja vuorten lumoissa, Lemesos on juuri oikea valinta.

LEMESOS (LIMASSOL) LYHYESTI: Kiinnostavat paikat

Kyproksen keskiaikainen museo ja Lemesoksen keskiaikainen linna

Lähellä vanhaa satamaa. Linna rakennettiin 1300-luvulla entisaikojen bysanttilaislinnan paikalle. Perimätiedon mukaan Rikhard Leijonamieli otti täällä Berengaria Navarrelaisen vaimokseen vuonna 1191 ja teki tästä Englannin kuningattaren.

Limassolin alueen arkeologinen museo

Vyronos 5, lähellä kansallispuutarhaa. Museossa on kattava kokoelma muinaisaineita, jotka ovat peräisin neoliittiselta kaudelta aina roomalaiseen kauteen saakka. Esineet on löydetty Lemesoksen alueen arkeologisilta kaivauksilta.

Lemesoksen kunnallinen taidegalleria

Taidegalleriassa on kattava kokoelma tunnettujen kyproslaisen taiteilijoiden maalauksia.

Kansantaidemuseo

Agiou Andreou 253. Entisöidyssä talossa on esillä kaunis kokoelma kyproslaista kansantaidetta 1800-luvulta ja 1900-luvun alusta.

Vanha johanneksenleipäpuutehdas

Vasilissis (Lemesoksen keskiaikaisen linnan takana). Johanneksenleipäpuutehdas rakennettiin vuonna 1900, jolloin johanneksenleipäpuun hedelmät olivat Kyproksen tärkeimpiä vientituotteita. Johanneksenleipäpuun hedelmien käsittelyyn käytetyt koneet on säilytetty koskemattomina, ja ne ovat esillä entisöidyssä rakennuksessa. Täällä menneisyyden havina yhdistyy nykypäivän huipputekniseen tyyliin.

Agia Napan kirkko

Neitsyt Marialle pyhitetty kirkko rakennettiin 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa.

Veistospuisto

Puistossa on kuusitoista paikallisten ja ulkomaisten taiteilijoiden veistosta, jotka on veistetty vuosina 1999–2001 järjestetyn veistosseminariumin yhteydessä.

Amathusin arkeologinen alue

Yksi muinaisen Kyproksen kaupunkivaltioista sijaitsee 11 kilometriä Lemesoksen keskustasta itään. Tarujen mukaan Theseus jätti raskaana olevan Ariadnen tänne taisteltuaan Minotauroksen kanssa. Jäännökset ovat arkaaiselta, roomalaiselta ja kristilliseltä kaudelta.

LEMESOKSEN (LIMASSOLIN) YMPÄRISTÖ

Kolossin linna

14 kilometriä Lemesoksesta länteen Páfokseen vievää tietä. Hieno sotilasarkkitehtuurin taidonnäyte rakennettiin alkuaan 1200-luvulla ja kunnostettiin nykyiseen muotoonsa 1400-luvun keskivaiheilla. Linna toimi Jerusalemin johanniitaritarien ja myöhemmin temppeliritarien komentokeskuksena.

Kurionin museo

14 kilometriä Lemesoksesta länteen, 4 kilometriä ennen Kurionin arkeologista aluetta Episkopin kylässä. Läheisiltä arkeologisilta kaivauksilta tehdyistä löydöksistä koostuva kokoelma on esillä kauniissa vanhassa rakennuksessa.

Kurionin arkeologinen alue

19 kilometriä Lemesoksesta länteen Páfokseen vievää tietä. Merkittävä entisaikojen kaupunkivaltio ja yksi koko saaren vaikuttavimpia arkeologisia alueita. Näyttävä kreikkalaisroomalainen teatteri rakennettiin alkuaan 100-luvulla eKr., ja nykyään siellä järjestetään konsertteja ja näytelmiä. Eustolioksen talosta tuli julkinen virkistyspaikka varhaiskristillisellä kaudella. Varhaiskristillinen basilika on peräisin 400-luvulta. Akhilleuksen talossa ja Gladiaattorien talossa on kauniit mosaikkilattiat, ja nympaion edustaa roomalaista tyyliä. Stadion on peräisin 100-luvulta jKr.

Apollo Hylatesin pyhäkkö

3 kilometriä Kurionista länteen Páfokseen vievää tietä. Apollo Hylatesin pyhäkkö on mainittu historiallisissa lähteissä yhtenä saaren merkittävimmistä pyhäköistä. Strabo kirjoitti Kurionin takaisesta harjasta, jossa jokainen Apollon pyhään alttariin koskenut singottiin

mereen. Monet paikalta ja kaupungista löydetty kaiverretut kirjoitukset vahvistavat historiallisten lähteiden tiedot. Apollo Hylates oli metsien jumala ja Kurionin kaupungin suojelija. Apollon kulti kukoisti täällä 700-luvulta eKr. aina 300-luvulle jKr. saakka. Kaivauksissa on löydetty myös muita tämän keskeisen pyhäkön osia, kuten kylpylä, pyhiinvaeltajien salit, palaestra ja kaikkein pyhin.

Kourisin laakso

Kourisin laakso sijaitsee noin 20 minuutin ajomatkan päässä Lemesoksesta, ja siellä on lukuisia merkittäviä monumentteja bysanttilaiselta kaudelta. Niitä ovat esimerkiksi Panagia tis Amasgoun luostarin kirkko 1100-luvulta, Pyhän Ristin kirkko (Timios Stavros) Koukan kylässä sekä Arkkienkeli Mikaelin kirkko Monagrissa.

Agios Nikolaos ton Gatonin luostari

(Kissojen Pyhä Nikolaus)
Cape Gatalla lähellä Lemesosta. Tämä on todennäköisesti Kyproksen vanhin luostari. Luostarin kappeli on 1300-luvulta, mutta se hylättiin 1500-luvulla. Ortodoksinunnat ottivat luostarin taas käyttöön 1980-luvun alussa. Perimätiedon mukaan keisari Konstantinus Suuren äiti, Pyhä Helena, perusti luostarin ja jätti sinne palan puuta Kristuksen ristiä. Kun Kypros sitten kärsi voimakkaasta kuivuudesta, alueesta tuli käärmeiden paratiisi. Konstantinus Suuri lähetti Kyprokselle komentaja Kalokeroksen, joka päästi niemelle tuhansia kissoja hävittääkseen käärmeet. Nykyään luostarissa asuu satoja kissoja.

Akrotirin ympäristökoulu- ja ympäristötietokeskus

Akrotirin kylässä sijaitsevassa keskuksessa on näyttelytila, kirjasto, projektoritila sekä tarkkailupiste. Siellä järjestetään kouluille opetustilaisuuksia alueen historiasta ja elinympäristöstä. Vierailijat voivat tutustua suojeltuun Akrotirin niemimaahan ja alueen geologisiin muodostelmiin liittyviin kokoelmiin ja pääsevät ihastelemaan näkymää läheiselle suolajärvelle.

"Kyproksesta tulisi minun omaksumisen kautta – siksi sitä on tarkasteltava minun näkökulmastani. Maasta tuli välittömästi hedelmällinen, ja se oli täynnä jumalattaria ja mineraalipitoisia lähteitä, ikivanhoja linnoja ja luostareita, hedelmiä ja viljaa ja vehreitä ruohotasankoja, pappeja ja mustalaisia ja maantierosvoja..."

~ Lawrence Durrell, "Katkerat sitruunat"

LÁRNAKA

Kävele kuuluisaa rantakatua tässä

Kyproksen muuhun maailmaan yhdistävässä kaupungissa, jossa myös Lasarus asui

Monet turistit tutustuvat Kyprokseen ensi kertaa Lárnakassa, jossa on maan toiseksi suurin satama ja kansainvälinen lentokenttä. Aurinkoinen vastaanotto on taattu: Lárnakassa syväsininen meri ja hiekkarannat kohtaavat äärettömän kirkkaan taivaan alla.

Täällä jahdit ja purjelaivat kaikkialta maailmasta keinahtelevat ja kimmeltävät satamassa, jota kiertää palmujen reunustama kävelykatu.

Lárnakaan tullaan tekemään ostoksia maailmanluokan liikkeisiin, ja houkuttelevat kahvilat tarjoavat varjoisan levähdyshetken ja upean näkymän merelle. Kävelykatu vie Lárnakan keskiaikaiselle museolle, joka toimii 1600-luvun linnoituksessa.

Kun jatkat matkaasi linnoitukselta pohjoiseen kaupungin keskustaa kohti, pääset yhteen Lárnakan ja koko saaren arvostetuimmista paikoista

– Pyhän Lasaruksen kirkolle. Kun Jeesus oli herättänyt Lasaruksen kuolleista, Lasarus päätti viettää ”toisen” elämänsä Kitionin piispana. Perimätiedon mukaan hänet haudattiin kryptaan pääalttarin alle, ja hänen hautansa näkyy vielä tänäkin päivänä.

Vanhan testamentin aikaan Lárnakaa kutsuttiin Kitioniksi, ja sen kulta-aika kaupallisena keskuksena alkoi 1700-luvulla, kun kaupunkiin perustettiin konsulaatteja.

Lárnaka on yksi maailman vanhimmista jatkuvasti asutetuista kaupungeista, joten nähtävää riittää yllin kyllin. Lähistöllä sijaitsee 1700-luvun akvedukti sekä kaksi upeaa museota: Lárnakan alueen arkeologinen museo ja Pierides-säätiön museo. Molemmissa on näytteillä ainutlaatuisia esimerkkejä saaren taiteesta ja sivilisaatiosta.

Kun Lárnakasta lähdetään kohti Lemesosta, kannattaa ehdottomasti pysähtyä lumoavassa Léfkaran kylässä. Takuulla ihastut ikihyviksi Léfkarassa käsityönä tehtyyn pitsiin – Leonardo da Vincille kävi samoin viisisataa vuotta sitten.

LÁRNAKA LYHYESTI: Kiinnostavat paikat

Lárnakan alueen arkeologinen museo

Plateia Kalograion. Kokoelma Lárnakan alueelta tehtyjä löydöksiä, jotka ovat peräisin neoliittiselta kaudelta aina roomalaiseen kauteen saakka.

Pierides-säätiön arkeologinen museo

Zenon Kitieos 4. Häkellyttävä yksityinen kokoelma kyproslaisia muinaisaineita, jotka ovat alkuaan Demetrios Pieridisin (1811–1895) keräämiä. Sittemmin kokoelmaa kartuttivat hänen sukunsa muut jäsenet.

Lárnakan keskiaikainen museo – Lárnakan linnoitus

Lárnakan ranta. Linnoitus rakennettiin vuonna 1625, ja sitä käytettiin vankilana Britannian valtakauden alkuvuosina. Nykyään siellä toimii alueen keskiaikainen museo. Kesäaikaan linnoituksessa toimii myös Lárnakan kunnallinen kulttuurikeskus.

Pyhän Lasaruksen kirkko

Plateia Agiou Lazarou. Pyhä Lasarus on Lárnakan suojelupyhimys. Kun Kristus oli herättänyt Lasaruksen kuolleista, Lasarus asui täällä vielä 30 vuotta. Apostoli Barnabas ja evankelista Markus tekivät hänestä Kitionin piispan 800-luvulla. Kirkko entisöitiin huolellisesti 1600-luvulla, ja sen ikonostaasi on erinomainen barokkilaisen puunkaiverruksen tyylinäyte.

Kitionin arkeologinen alue

Noin 500 metriä arkeologiselta museolta luoteeseen. Kition oli yksi tärkeimmistä entisaikojen kaupunkivaltioista, ja kaupungin arkkitehtuurin jäänteet ovat peräisin 1200-luvulta eKr. Noin vuonna 1200 eKr. mykeneläiset rakensivat kaupungin uudelleen. Kaivauksissa on löydetty valtavia kivenjärkeistä rakennettuja jättiäismäisiä muureja sekä viidestä temppeleistä koostuva rakennuskompleksi.

Kebirin (Buyukin) moskeija

Leoforos Athinon, Lárnakan linnoitusta vastapäätä. Kebirin (Buyukin) moskeija on todennäköisesti ensimmäinen moskeija, jonka ottomaanit rakensivat Kyprokselle. Se oli alkuaan Pyhälle Katariinalle omistettu katolinen kirkko 1200- ja 1300-luvuilla, mutta tämän jälkeen se muutettiin moskeijaksi.

LÁRNAKAN YMPÄRISTÖ

Kamaresin akvedukti

Kamaresin alue Lárnakan ja Lemesoksen välisen tien varrella. Tätä kaunista 1700-luvun akveduktia

käytettiin aina vuoteen 1930 saakka.

Hala Sultan Tekke – suolajärvi

5 kilometriä Lárnakasta länteen Kítin kylään vievää tietä, joka kulkee Lárnakan lentoaseman ohi. Moskeija rakennettiin vuonna 1816 Umm Haramin hautapaikalle. Haramin uskottiin olleen profeetta Muhammedin sijaisäidin sisko tai arabien mukana Medinasta Kyprokselle saapunut nainen. Moskeija on muslimille merkittävä pyhiinvaelluspaikka heti Mekan, Medinan ja Jerusalemin Al-Aqsan temppeleen jälkeen.

Suolajärvi

Lárnakan suolajärvi on vesilintujen tärkeimpiä elinalueita Euroopassa. Joka vuosi parvittain flamingoja, villihanhia ja muita vesi- tai rantalintuja pysähtyy järvelle lepäämään matkallaan etelään. Arkeologisten kaivausten perusteella suolajärven sekä läheisen moskeijan alueilla on ollut asutusta jo neoliittisella kaudella. Järven rantatöyräille on rakennettu luontopolku, jonka kautta alue yhdistyy Afroditen kulttuurireittiin.

Aggeloktistin kirkko

Kítin kylä, 7 kilometriä Lárnakasta länteen. Aggeloktisti tarkoittaa "enkeliä rakentamaa". Tämä 1000-luvun bysantilainen kirkko rakennettiin varhaiskristillisen basilikan raunioille. Alkuperäisestä basilikasta säilyivät alttarikomero sekä yksi hienoimmista bysantilaisen taiteen edustajista: harvinainen, 500-luvulta peräisin oleva mosaiikki Neitsyt Mariasta ja Jeesus-lapsesta arkkienkeliä, Mikaelin ja Gabrielin, välissä. Mosaiikki

"Matka Lárnakaan taittui uskomattomien, lähes platonilaista pyhää geometriaa muistuttavien maisemien halki: matalat kukkulat ovat miltei täydellisiä kartiota tasaisine huippuineen ja muistuttavat taideatjeissa esiteltäviä euklidisia kappaleita. Onko se vain tuulen aiheuttamaa eroosiota? Geometriset kumpareet ovat kuin ihmisen muovaamia. Laaksoja värittävät paksuhäntäiset lampaat, niittyilikut sekä siellä täällä näkyvät kamelijonot ja palmut. Kumma sekoitus eri vivahteita Raamatusta, Anatoliasta ja Kreikasta."

~ Lawrence Durrell, "Katkerat sitruunat"

on yhtä arvokas kuin Ravennan mosaiikit Italiassa.

Kuninkaallinen kappeli

Pyrgan kylä, 35 kilometriä Lefkosiasta etelään, 32 kilometriä Lárnakasta. Kuningas Jaakko Lusignanien suvusta rakensi kappelin vuonna 1421, ja kappelin seinämaalaus esittää häntä ja hänen vaimoaan, Charlotte de Bourbonia.

Stavrovounin luostari

9 kilometriä Lefkosian ja Lemesoksen välistä tietä, 40 kilometriä Lárnakasta. Kallioisen kukkulan huipulla sijaitsevan Stavrovounin luostarin nimi tarkoittaa "ristin vuorta". Perimätiedon mukaan luostarin perusti keisari Konstantinus Suuren äiti, Pyhä Helena, 300-luvulla. Hän myös jätti luostariin palan Kristuksen rististä. Naiset eivät pääse luostariin, mutta miehet voivat vieraila siellä päivittäin. Täällä vietetään loistokasta seremoniaa ja juhlaa 14. syyskuuta eli Pyhän ristin ylentämisen päivänä. Agia Varvára (Pyhän Barbaran) luostari sijaitsee Stavrovounin kukkulan juuressa, ja sinne pääsee helposti. Täällä lasaavat munkit ovat kuuluisia ikonimaalustaidoistaan.

Choirokoitian neoliittisen kauden asutus

48 kilometriä Lefkosiasta etelään Lefkosian ja Lemesoksen välistä tietä, 32 kilometriä Lárnakasta. Neoliittisen kauden asutus on peräisin vuodelta 7000 eKr. Kaivauksissa on löydetty yksi maailman tärkeimmistä neoliittisen kauden asutuksista suojamuureineen, pyöreine taloineen, hautoineen ja kiviyökaluineen.

Kalavasin-Tenta

40 kilometriä Lárnakasta, 2,5 kilometriä Lefkosian ja Lemesoksen välistä tietä. Tenta on yksi tärkeimmistä neoliittisen kauden asutuksista Kyproksella, ja se sijaitsee lähellä Kalavasin kylää.

Léfkara

8 kilometriä Skarinousta, Lefkosian ja Lemesoksen välisen tien varrella, 40 kilometriä Lárnakasta. Viehättävä kylä tunnetaan omaleimaisesta pitsistään, "léfkaritikasta", ja hopeaesineistään. Kaunis Patsalosin talo ja pitsin ja hopeatöiden museo. Arkkienkeli Mikaelin kirkko Káto Léfkarassa on yksiläiväinen ja kupolikattoinen kirkko, jonka seinämaalaukset ovat 1100-luvun jälkipuoliskolta. Pano Léfkarassa sijaitsee Pyhän Ristin kirkko, jossa on esillä kauniita 1700- ja 1200-luvun esineitä. Léfkaran pitsi eli léfkaritika lisättiin vuonna 2009 Unescon aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon.

Agios Minasin luostari

Léfkaran lähellä. Tässä 1400-luvun nunnaluostarissa, jonka keskellä sijaitsee kirkko, asuu suhteellisen vähän nunnia. Uskontonsa harjoittamisen lisäksi he maalaavat myös ikoneja.

PÁFOS

Vanhat perinteet ja tavat

ovat säilyneet tässä Afroditen kaupungissa

Astu täysin uuteen maailmaan, jossa idolit ja temppelit ja haudat ja jumalattaret ovat osa arkipäivää. Páfos on juuri se paikka, jossa kreikkalaisen rakkauden ja kauneuden jumalattaren, Afroditen, kerrotaan nousseen sen rannoille tyrskyävistä aalloista. Pétra tou Romiou eli Afroditen kivi on jättimäinen lohkarieillä paikalla, jossa jumalatar nousi merestä. Hänen synnyinpaikkansa oli koko hellenistisen maailman suosima pyhiinvaelluspaikka. Kuljettaessa Polin ja Latsin kylien ohi päästään Afroditen kylville, joissa paikalliset kylpivät aikanaan jylhien maisemien keskellä.

Afroditen läsnäolo on tuntunut houkuttelevan paikalle muitakin jumaluuksia ja kuuluisia kuolevaisia. Kaivauksissa on löydetty vaikuttavat 200–400-luvun mosaiikit Dionysoksen, Orfeuksen ja Aeonin taloista sekä Theseuksen kartanosta. Vaikka ne ovat olleet vuosisatoja maan uumenissa, ne ovat säilyneet ihmeellisen hyvässä kunnossa. Niiden taidokkaat linjat ja hienovarainen värienkäyttö ihastuttavat taatusti jokaista, joka laskee niihin katseensa. Samalla alueella sijaitsee myös Odeon, joka on kivistä rakennettu pieni teatteri. Siellä järjestetään edelleen ulkoilmakonsertteja entisaikojen tapaan.

Páfoksen alueella tehdään jatkuvasti uusia arkeologisia löydöksiä, jotka ovat kuin ratkaisevia palapelin palasia Kyproksen eri sivilisaatioiden alkuperää tutkiville. Saat alueen arkeologisesta museosta hyvän kuvan alueelta löydettyistä esineistä ja mestariteoksista.

Myös myöhäisemmät historian vaiheet ovat jättäneet jälkensä. Kuninkaiden hauta Káto Páfoksessa on jättimäinen hunajakennoa muistuttava rakenne, joka on kaiverrettu suoraan kallioon. Hautakammioihin on haudattu Ptolemaiosten valtakauden ylhäisiä. Lähellä on edelleen ylväs kivipylväs, johon Paavali perimätiedon mukaan sidottiin, kun häntä ruoskittiin kristinuskon saarnaamisesta. Chryssorogiatissan luostari perustettiin 1100-luvulla jKr., ja se on omistettu ”kultaisen granaattiomenan Neitsyelle”. Läheisessä Agios Neofytosin luostarissa on muutamia maailman hienoimmista bysanttilaisista freskoista ja ikoneista sekä kiinnostava bysanttilainen museo.

Psyhdy nauttimaan virkistävää juotavaa, höyryävän kuumaa kyproslaista kahvia tai vasta pyydettyä kalaa ja äyriäisiä yhdessä Páfoksen sataman viihtyisistä tavernoista. Kaupungista ja sitä ympäröivältä alueelta löytyy jokaiseen makuun ja jokaisen kukkarolle sopiva hotelli. Ne toimivat hyvinä tukikohtina tämän antoisan alueen tutkimiseen.

PÁFOS LYHYESTI: Kiinnostavat paikat

Páfoksen alueen arkeologinen museo

Griva Digeni 43. Hurmaava kokoelma kyproslaisia muinaisesineitä aina neoliittiselta kaudelta vuoteen 1700 jKr. saakka.

Etnografinen museo

Exo Vrysis 1. Esineitä neoliittiselta kaudelta nykypäivään.

Agia Solomonin kirkko

Káto Páfos, Leoforos Agiou Pavliou. Tässä alkujaan kristillisessä katakombissa on 1100-luvun freskoja. Pyhän puun uskotaan parantavan sairaita.

KÁTO PÁFOKSEN ARKEOLOGINEN PUISTO

Káto Páfos, lähellä satamaa. Káto Páfoksen arkeologisessa puistossa on kohteita ja muistomerkkejä sen perustamisesta 300-luvulla eKr. aina keskiajalle saakka. Suurin osa jäänteistä on peräisin roomalaiselta kaudelta. Neljän roomalaishuivan näyttävät mosaiikkilattiat ovat alueen vaikuttavien löydösten keskus. Muita merkittäviä muistomerkkejä ovat muun muassa Asklepieion, Odeon, agora, Saranta Kolonesin (neljäkymmentä pylvästä) linnoitus, varhaiskristillisen basilika Limeniotissan rauniot sekä Kuninkaiden haudat.

Páfoksen mosaiikit

Dionysoksen, Theseuksen, Aeonin ja Orfeuksen talot. Mosaiikkilattiat ovat peräisin 100–400-luvuilta jKr. Eräs maanviljelijä löysi ensimmäisen näistä taloista vahingossa vuonna 1962. Huvilat kuuluivat aatelisille, ja mosaiikkeja pidetään yksinä itäisen Välimeren alueen hienoimmista. Näissä mosaiikkitaiteen mestariteoksissa kuvataan tapahtumia Kreikan mytologiasta. Osa Dionysoksen talon mosaiikeista esittää viinin jumalaa, kun taas Theseuksen talon mosaiikeissa kuvataan kreikkalaisen mytologian klassista sankaria heiluttamassa mailaa Minotauroksen edessä.

Kuninkaiden haudat

Káto Páfos. Nämä maanalaiset hautakummut 300-luvulta eKr. on kaiverrettu suoraan kallioon, ja niistä osa on koristeltu doorilaisilla pylväillä. Hautojen nimi tulee niiden majesteettisesta ilmeestä.

Páfoksen Odeon

Káto Páfos. 100-luvulla rakennettu odeon (teatteri). Kesäaikaan täällä järjestetään konsertteja ja näytelmiä. Lähistöllä sijaitsevat muinaisen kaupungin muurien rauniot sekä roomalainen agora eli tori reunustavat aluetta.

Saranta Kolones

Káto Páfos, lähellä satamaa. Lusignanien hallitsijasuku rakensi linnan 1200-luvulla entisaikojen bysanttilaisinnan paikalle. Myöhemmin se tuhoutui maanjäristyksessä vuonna 1222.

Páfoksen keskiaikainen linnoitus

Káto Páfoksen satama. Bysanttilainen linnoitus. Lusignanit rakensivat linnoituksen uudelleen, mutta venetsialaisten myötä se purettiin vuonna 1570 ja rakennettiin uudelleen 1500-luvun aikana.

Panagia Chrysoplitissan

kirkko / Pyhän Paavalin pylväs, Káto Páfos. Kirkko rakennettiin 1200-luvulla saaren suurimman varhaisbysanttilaisen basilikan raunioiden paikalle. Tutustu Pyhän Paavalin pylvääseen, johon köytettyä Paavali perimätiedon mukaan ruuskittiin ennen kuin hän käännettiin roomalaiskuvernööri Sergius Paulusin kristinuskoon.

Páfoksen kunnallinen taidegalleria

Gladstonos 7. Galleriassa on esillä paikallisten taiteilijoiden teoksia.

PÁFOKSEN YMPÄRISTÖ

Geroskípoun kansantaidemuseo

Geroskípoun kylä, 3 kilometriä Páfoksesta itään. Museo on saanut nimensä Afroditen pyhän puutarhan mukaan. Kansantaidetta ja kädentaitoja esitellään kauniissa Hadjismithin talossa.

Bysanttilainen museo

Geroskípoun aukio. Ikoneja 600–1700-luvuilta.

Agia Paraskevin kirkko

Geroskípoun kylä, 3 kilometriä Páfoksesta itään. Bysanttilainen kirkko. Basilikan viisi kupolia muodostavat ristin, ja kirkossa on kauniita 1400-luvun seinämaalauksia.

Afroditen pyhäkkö ja Palaipafoksen museo

Koúklían kylä, 14 kilometriä Páfoksesta itään Lemesoksen ja Páfoksen välistä tietä. Palaipafos (vanha Páfos) oli antiikin Kreikan aikaisen maailman arvostetuimpia pyhiinvaelluskohteita. Täällä sijaitsee Afroditen kuuluisa pyhäkkö, joka oli peräisin 1100-luvulta eKr.

Pétra tou Romiou (Afroditen kivi)

Afroditen synnyinpaikka. 25 kilometriä Páfoksesta itään. Tarujen mukaan rakkauden ja kauneuden jumalatar nousi aalloista tällä häkellyttävän kauniilla paikalla. Kiven kreikkankielinen nimi on Pétra tou Romiou, joka tarkoittaa ”kreikkalaisten kalliota”.

Lempan arkeologinen alue

5 kilometriä Páfoksesta. Lempan kylässä tehdyissä kaivauksissa on löytynyt merkittävä kalkoliittisen kauden asutus. Alueen lähelle on rakennettu jäljennökset kahdesta aikakauden talosta.

Pégeian kylä

Agios Georgiosin basilika ja Pégeian suihkukaivot. Pégeian kylä, 19 kilometriä Páfoksesta luoteeseen. Noin 4,5 kilometrin päässä kylästä sijaitsevat kahden varhaiskristillisen basilikan rauniot. Molemmissa on mosaiikkilattiat. Pégeian kylä tunnetaan mukulakivillä päällystetyllä aukiolla sijaitsevista suihkukaivoistaan.

Agios Neofytosin luostari

9 kilometriä Páfoksesta pohjoiseen. Kyproslainen erakko ja kirjailija Neofytos perusti luostarin 1100-luvun lopussa. ”Egkleistrassa” eli vuoreen kaivatussa luolassa on Bysantin ajan hienoimpia freskoja 1100–1400-luvuilta. Luostarin kirkossa on mielenkiintoinen kirkkomuseo.

Chrysoorogiatissan luostari

40 kilometriä Páfoksesta luoteeseen. Luostari perustettiin alkujaan 1100-luvulla jKr., ja se on omistettu ”kultaisen granaattimenen Neitsyelle”. Se on peräisin vuodelta 1770, ja siellä on merkittävä ikoni- ja aarrekoelma.

Pano Panagian kylä

Tróodoksen länsipuolella, 1,5 kilometriä Chrysoorogiatissan luostarilta. Kyproksen ensimmäisen presidentin, arkkipiispa Makarios III:n, synnyinpaikka. Hänen kotitalostaan on tehty museo.

Poli

37 kilometriä Páfoksesta pohjoiseen. Polis tis Chrysochou on rakennettu muinaisen Marionin kaupunkivälitien paikalle. Miellyttävä ilmasto, kristallinkirkkaat rannat ja henkeäsalpaavat maisemat ovat tehneet alueesta suosittua matkakohteita.

Marion-Arsinoen arkeologinen museo, Poli

Museossa on mielenkiintoinen kokoelma muinaisesineitä, jotka on löydetty entisaikojen Marionin ja Arsinoen kaupunkien alueelta. Museo on Afroditen kulttuurireitin varrella.

Afroditen kylvyt

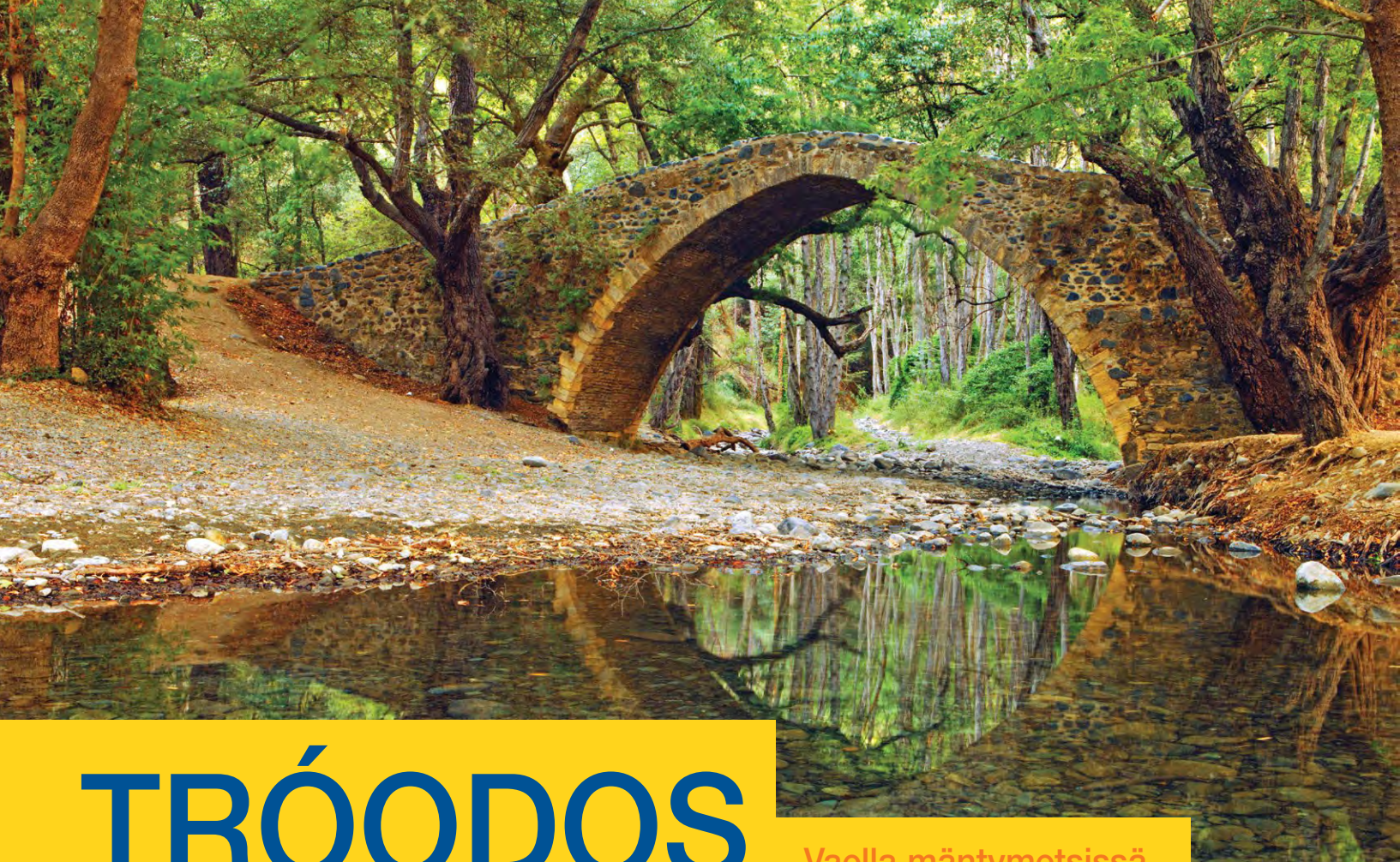
Akámasin niemimaa, Polin lähellä, 48 kilometriä Páfoksesta pohjoiseen. Jumalatar Afroditen sanotaan käyneen kaunistavissa kylvyissä luonnon luolaan syntyneessä altaassa viikunapuun katveessa. Alueella voi käydä vielä nykyäänkin. Juuri samaisella paikalla hänen sanotaan tavanneen ensi kertaa rakastajansa, Adoniksen. Akámasin seudun läpi kulkevilla luontopoluilla voi ihastella koskemattomaa luontoa.

Museum of Mycenaean Colonisation of Cyprus

Maa-Paleokastro, Coral Bayn alue.

”Kyproksen auringonnousuja ja auringonlaskuja ei hevillä unohda – ne ovat jopa parempia kuin Ródoksella, jossa pidin niitä ainuflaatusina verkkaisessa majesteettisuudessaan.

~ Lawrence Durrell, ”Katkerat siirunat”

TRÓODOS

Vaella mäntymetsissä

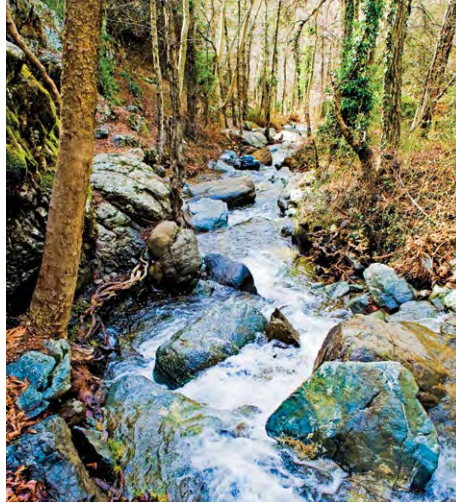
ja tutustu bysanttilaisiin kirkkoihin ja viehättäviin kyliin

Tróodosen alueen tiheät seetri- ja mäntymetsät sekä auringossa paistattelevat rinteet tarjoavat yllättävää vastapainoa Välimeren rannikolle. Kaikki tämä on alle tunnin ajomatkan päässä. Lefkosian ja Lemesoksen vilkkaiden kaupunkien puolivälissä, meren ja taivaan välimaastossa sijaitseva 1 952 metriin kohoava Tróodos eroaa täysin koko muusta saaresta.

Tróodosen, Kakopetrián, Plátresin ja Agrosin vuoristokylät yhdistävät luontopolut ovat maastopyöräilijöiden, vaeltajien, lintubongareiden ja kasviharrastajien paratiisi. Kyltit kertovat Kyprokselle tyypillisistä kasvi- ja eläinlajeista. Sininen meri välkehtii seetripuiden pitsimäisen latvuston väleistä. Laiduntavat muflonit tai agrinot, Kyproksen kotoperäiset vuorilampaat, tulevat lähes kosketusetäisyydelle. Raikkaassa vuoristoilmassa leijailee aromaattisten kasvien ja pensaiden sekä kaikkialla kohoavien mäntyjen tuoksu. Tämä luonnonsuojelualue keskellä maata on lupaus siitä, että erämaan villi kauneus säilyy ikuisesti.

Matkan varrella sijaitsevilla pikkukylillä tarjotaan varmasti paikallisia herkkuja, kuten vaikkapa vuohenjuustoa, tuoreita kirsikoita tai ruusuvettä. Koska olet edelleen Kyproksella, historia ja kulttuuri ovat aina vain kivenheiton päässä. Kymmenen Tróodos-vuoristossa sijaitsevaa bysanttilaista kirkkoa häikäisevine maalauksineen on määritetty Unescon maailmanperintökohteiksi. Kuuluisat Kýkkon ja Machairasin luostarit ovat ehdottomasti käymisen arvoisia ikoneineen, maalauksineen ja kiinnostavine arkkitehtuureineen.

TRÓODOS LYHYESTI: Kiinnostavat paikat

Ympäristötietokeskus Tróodos-aukiolla

Tróodos Visitor Centre sijaitsee 200 metrin päässä lännessä Tróodos-aukiolta (Plateia) katsottuna. Se on ensimmäinen laatuaan Kyproksella ja antaa tietoa Tróodos-vuoriston kansallispuistosta.

Troodos Geopark

Tróodos Geopark Visitor Centre sijaitsee vanhassa asbestikaivoksessa (Amiantosin kaivos). Alueella on huomattava historiallinen arvo, ja nykyään siellä on alueen kasvustoa esittelevä kasvitieteellinen puutarha, kotoperäisten kasvilajien siemenpankki sekä runsaasti todisteita takavuosien kaivostoiminnasta ja alueella kukoistaneesta yhteisöstä.

Kyproksen rautatiemuseo

Kyproksen rautatiemuseo toimii vanhassa asemarakennuksessa Evrychoun kylän lähellä Tróodos-vuorilla. Museon huoneissa on esillä alkuperäisiä Kyproksen rautateihin liittyviä asiakirjoja, piirustuksia, valokuvia ja muita esineitä.

Plátresin lomakohde

Plátresin kylä on Lemesoksen alueen suurin ja tyylikkään vuoristolomakohde. Se on myös suosittu päiväretkikohde ja tarjoaa oivan pakopaikan paahattavilta kesähelteiltä.

UNESCON MAAILMANPERINTÖKOHTEISIIN KUULUVAT BYSANTTILAISET KIRKOT

Agiasmátin Pyhän Ristin kirkko (Stavros tou Agiasmati)

Platanistásan kylä, 15 kilometriä Agrosista, 30 kilometriä Lefkosian ja Astromeritisin välistä tietä. Tämä 1400-luvulta peräisin oleva kirkko sijaitsee noin kolmen kilometrin päässä hurmaavasta vanhasta kylästä. Kirkon seinämaalaukset 1400-luvun loppupuoliskolta ovat paras esimerkki lähes kokonaisina säilyneistä freskoista Kyproksella.

Árakaksen Neitsyt Marian kirkko (Panagia tou Áraka)

Lagouderán kylä, 15 kilometriä Agrosista Kakopetrián, Tróodoksen ja Lemesoksen välistä tietä (Karvounasin risteys). Tässä kylän laitamilla sijaitsevassa 1100-luvun kirkossa on näyttäviä freskoja. Tätä kirkkoa sekä Asínoksen ja Agios Nikolaos tis Stegisin kirkkoja pidetään saaren tärkeimpinä bysanttilaisen kauden kirkkoina.

Agios Nikolaos tis Stegisin kirkko

Kakopetrián kylä. Agios Nikolaos tis Stegisin kirkko sijaitsee noin viiden kilometrin päässä kylän pohjoispuolella. Kirkon seinät ovat kokonaisuudessaan 1000–1600-luvuilta

peräisin olevien seinämaalauksen peitossa, ja sitä pidetään saaren kiinnostavimpana bysanttilaiskirkkona.

Pyhän Ristin kirkko (Timios Stavros)

Peléndrin kylä, kolme kilometriä Káto Amiantosin alapuolella, Karvounan ja Lemesoksen välisen tien varrella, 32 kilometriä Lemesoksesta. Kylä oli aikoinaan Jean de Lusignanin hallussa. Hän oli Lusignanin sukuun kuuluvan Kyproksen kuninkaan, Hugo IV:n, poika. Kylässä on kaksi kiinnostavaa kirkkoa: 1300-luvulta peräisin oleva Pyhän Ristin kirkko (Timiou Stavrou) kauniine seinämaalauksineen sekä Panagia Katholikin kirkko kylän keskustassa.

Asínoksen kirkko

5 kilometriä Nikitárin kylästä, Lefkosian ja Tróodoksen välistä päätieltä, noin 20 kilometriä Kakopetriásta pohjoiseen. Tässä 1100-luvulla rakennetussa, Neitsyt Marialle omistetussa kirkossa olevat freskot ovat peräisin 1100-luvulta ja sitä myöhemmiltä ajoilta. Freskoja pidetään yksinä hienoimmista bysanttilaisista seinämaalauksista koko saarella.

Agios Ioannis Lampadistisin kirkko

on säilytetty Moutoullásin kylässä. Kalopanagiótisin kylä. Kylä tunnetaan sen rikkipitoisista lähteistään sekä Agios Ioannis Lampadistisin kirkosta, jossa on hienoja freskoja 1200- ja 1400-luvuilta. Kirkko on kahden kirkon ja yhden kappelin yhdistelmä. Yksi laakson suurimmista uskonnollisista tapahtumista järjestetään täällä Pyhän Johanneksen päivänä 4. lokakuuta.

Panagia tou Moutoullá.

Alle kilometrin päässä ylempänä vuorilla sijaitsee Moutoullásin kylä, jossa on pikkuruinen Panagia tou Moutoullán kappeli 1200-luvulta. Kappeli on yksi varhaisimpia esimerkkejä puista harjakattoa suosivasta rakennustyylistä. Kappelin freskot ovat vuodelta 1280. Vierailijat voivat hakea avaimen viereisestä talosta. Kaiverrettujen puualtaiden perinteikkäät

rakennusperinteet

Arkkienkeli Mikael, Pedoulásin kylä

Arkkienkeli Mikaelin maalattu kirkko kylän alemmassa osassa on peräisin vuodelta 1474.

Panagia Podithou, Galatan kylä

Panagia Podithoun kirkko oli aikanaan osa munkkiluostaria. Se rakennettiin vuonna 1502, ja sen maalaukset edustavat itäiläisbysanttilaista tyyliä.

Vapahtajan kirkastumisen kirkko (Metamorfosis tou Sotiros)

Kirkko on 1500-luvun alussa rakennettu kappeli, joka sijaitsee mäellä kylän yläpuolella. Kirkon sisäosat on maalattu kokonaan, ja siellä on yksi hienoimmista jälkibysanttilaisista freskosarjoista.

Kýkkon luostari ja museo

20 kilometriä Pedoulásin kylästä länteen. Kyproksen tunnetuin ja arvostetuin luostari. Vuonna 1100 rakennettu luostari pyhitettiin Neitsyt Marialle. Siellä on yksi kolmesta nykypäivään säilyneistä ikoneista, jota pidetään Luukkaan tekemänä. Museo on keskeinen osa luostaria, ja sen mittamattoman arvokkaassa kokoelmassa on ikoneja, käsikirjoituksia ja kyproslaisia muinaisesineitä. Luostari ja museo ovat avoinna päivittäin.

Ómodosin kylä

11 kilometriä Plátresista lounaaseen. Tämä viiniä valmistava kylä oli aikoinaan Galilean prinssi Sir John de Brien omaisuutta. Prinssi omisti myös mukulakivin päällystetyn aukion kuppeessa sijaitsevan Stavrosin (Pyhän Ristin) luostarin.

Foinin kylä

Kylä sijaitsee 44 kilometriä Lemesosin kaupungista lounaaseen. Se tunnetaan keramiikastaan ja "loukoumiksi" kutsutusta makeisesta. Vierailijat pääsevät tutustumaan Pilavaktionin yksityiseen keramiikkakokoelmaan. Valtiolle kuuluvat metsät

Tróodoksen ja Páfoksen alueella vievät suuren osan sen hallinnollisesta alueesta.

Koilanin kylä

1,5 kilometriä Pera Pedista lounaaseen Lemesoksen ja Tróodoksen välistä tietä. Viehättävä viinikylä, jossa sijaitsee myös 1100-luvun rakennustyylillä noudatteleva yksilaivainen Agia Mavrin holvikirkko.

Agrosin kylä

Agros on Pitsilian alueen keskellä kauniissa laaksossa sijaitseva kylä, jossa on kuiva ilmasto ja viileitä lähteitä. Kylä tunnetaan myös perinnetuotteistaan. Näitä ovat esimerkiksi aromaattinen ruusuvesi, "hiromeri" (savustettu kinkku), "loukanika" (mausteiset savustetut makkarat) ja "lountza" (savustettu porsaanfilee).

*Plátresissa satakielet valvottavat.
Surumielinen lintu meren hellimällä Kyproksella
muistuttaa minua olemuksellaan kotimaastani,
tarrauduin tiukasti tähän taruun,
jos tämä todella taru on,
jos se on totta, että kuolevaiset eivät enää
sorra jumalten ikaikaiseen petokseen;
jos se on totta*

*~Nobel-palkitun runoilija Giórgos Sefárisin
runosta "Helen"*

AMMOCHOSTOS

Kaakkoisrannikko: rentoudu alueen syvänsinisissä vesissä ja hiekkarannoilla

Ammochostosin (Famagustan) alue häikäisevän kultaisine hiekkarantoineen ja luksushotelleineen houkuttelee vannoutuneita auringonpalvojia kaikkialta maailmasta. Kuitenkin saaren tämä osa on edelleen Kyproksen maatalouden keskus, jossa perinteiset tuulimyllyt pyörivät sulassa sovussa nykyaikaisten vesijohtojen kastellessa hedelmällistä, punaista maaperää.

Agía Nápa oli muinoin pikkuruinen kalastajakylä, mutta nykyään se on yhtä eloisa lomakohde kuin mikä tahansa muukin Välimeren rannikolla. Silti historialliset kohteet, kuten 1500-luvun venetsialaisluostari, tuovat värikkäistä kaupoistaan, tavernoistaan ja yökerhoistaan tunnettuun kaupunkiin oman säväyksensä. Toinen kaupungin kiintopiste on puolikuun muotoon rakennettu satama, joka on täynnä kirkkaita kalastusaluksia. Päivän saalis päättyy illallispöytiin alueen suosituissa ravintoloissa.

Elämä Kyproksen kaakkoiskolkassa pyörii lähinnä meren ympärillä. Täältä löytyy vesiuheilua moneen makuun aina sukelluksesta vesihiihtoon ja varjoliiton.

Seikkaile pitkin kallioista rantaa aina Kávo Gkrékoon saakka, löydä rauhaisia hiekkapoukamia ja jää ihastelemaan uskomattoman kaunista auringonlaskua. Voit myös suunnata pohjoiseen kohti korinpunonnastaan tunnettua Liopétrin kylää ja pysähtyä Sotírassa tutustumassa viehättäviin, 1400- ja 1500-luvun kyläkirkkoihin.

Idässä lähempänä Protarásia odottaa lukuisia upeita, auringossa kylpeviä rantoja. Mantereen puolella puolestaan valkoisenaan hohtava Paralímnin kaupunki houkuttaa ulkoilmatavernoillaan, jotka tunnetaan herkullisesta grillatusta kalastaan. Vaikka nykyaikaisista lomakohteista on vain muutama kilometri, tunnet olevasi ikuisuuksien päässä.

AMMOCHOSTOSIN (FAMAGUSTAN) ALUE LYHYESTI: (PROTARÁS – AGÍA NÁPA) Kiinnostavat paikat

Agía Nápa

Takavuosisen kalastuskylä on nykyään suosittu lomakohde. Kaupungin keskellä sijaitsee hurmaava keskiaikainen luostari, joka on omistettu "metsien Neitsyelle". Luostarin osittain maan alla sijaitseva 1500-luvun kirkko on kaivettu kalliioon. Eteläisen portin edustalla kasvaa vuorivaahtera, jonka uskotaan olevan yli 600 vuotta vanha. Voit vieraila myös Thalassa-museossa.

1. Agía Nápan luostari

Vaikuttava keskiaikainen luostari on omistettu "metsien Neitsyelle", ja se sijaitsee keskellä Agía Nápa korkean muurin ympäröimänä. Luostarin osittain maan alla sijaitseva 1500-luvun kirkko on kaivettu kalliioon. Luostarin eteläisen portin edustalla kasvaa ikivanha vuorivaahtera, jonka uskotaan olevan yli 600 vuotta vanha.

2. Thalassa-merimuseo, Agía Nápa

Thalassa-merimuseon tärkeimpänä tehtävänä on kertoa yleisölle meren merkityksestä saaren historiassa. Museon näyttelyesineet kattavat kronologisen ajanjakson aina paleontologisilta ja historiallisilta kausilta nykypäivään.

3. Agía Nápan akvedukti rakennettiin alun perin roomalaisella kaudella, ja frankit tekivät siihen muutoksia. Sen tärkeimpänä tehtävänä oli kuljettaa vettä eri vesilähteistä paikalliseen luostariin.

4. Makrónisoksen arkeologinen alue

19 maanalaista hautakammiota sisältävä Makrónisoksen arkeologinen alue on hautausmaa hellenistiseltä ja roomalaiselta kaudelta.

Agía Nápan veistospuisto

Välimeren kasvien, kaktusten ja meikasvien puisto. Veistospuisto ja kaktuspuisto sijaitsevat vierekkäin Kávo Grékon ja Kriou Neroun välisessä risteyksessä. Alue tarjoaa kauniit puitteet kävelyretkelle häikäisevissä panoramaammaisissa. Veistospuistossa on kattava kokoelma teoksia yli 50 taiteilijalta ympäri maailman.

Paralímni

Kun turkkilaissotilaat miehittivät Ammochostosin kaupungin vuonna 1974, tästä pienestä kaupungista tuli väliaikaisesti alueen hallinnollinen keskus.

Kaksilaivainen ja Neitsyt Marialle (Panagia) omistettu mielenkiintoinen kirkko on sisustettu harvinaisilla 1700-luvun posliinilautasilla. Osa kirkosta on peräisin 1200-luvulta, ja siellä toimii pieni kirkkomuseo.

Derýneian kylä

Kylässä on kolme mielenkiintoista kirkkoa 1400- ja 1600-luvulta. Kylästä on myös hyvät näkymät Ammochostosin "aavekaupunkiin", joka on nykyään Turkin miehittämä.

Sotíran kylä

Täällä sijaitsee osittain raunioitunut Agios Marnasin kirkko, joka rakennettiin 1100-luvulla ja uudelleen 1500-luvun kuluessa. Suurin osa säilyneistä freskoista ovat samalta aikakaudelta. Noin 15 kilometrin päässä lännessä sijaitsee Agios Georgiosin kirkko, joka on varhaiskristillinen basilika.

Frénarosin kylä

Frénarosin kylässä on omia pieniä bysanttilaiskirkkoja. Niistä kaksi, Agios Andronikosin kirkko ja Arkkieneli Mikaelin kirkko, ovat peräisin 1100-luvulta. Agía Marínan kirkossa on mielenkiintoisia eri taiteilijoiden maalaamia freskoja.

Liopétrin kylä

Täällä sijaitsee Neitsyt Marialle omistettu kirkko 1500-luvulta sekä 1400-luvulta peräisin oleva Agios Andronikosin kirkko, jossa on kahdeksankulmainen kupoli ja seinämaalauksia. Liopétrin kylässä harjoitetaan edelleen perinteistä korinpunontaa.

Potamos Liopetriou

Viehättävä kalastajakylä. Lähistöllä sijaitsee venetsialaisen vartiotornin rauniot. Ranskalainen runoilija Arthur Rimbaud työskenteli täällä alueella 1880-luvulla.

Avgóroun kylä

Avgóroun kylä. Avgóroussa on lukuisia bysanttilaisia ja jälkibysanttilaisia kirkkoja. Kylän tärkein kirkko on omistettu Pietarille ja Paavalille. Kirkon sisällä on kaksi kaksipuolista ikonista 1600-luvulta. Muita kirkkoja alueella ovat Agios Georgiosin kappeli sekä Agios Georgios Teratistisin kirkko.

1. Kirkkomuseo

Avgóroun kylä. Vanhasta kappelista on tehty museo, jossa on pieni mutta sitäkin tärkeämpi kokoelma kirkollisia esineitä ja ikoneita. Näytteillä on muun muassa Kristuksen ikoni 1400-luvulta.

2. Etnografinen museo

Avgóroun etnografinen museo sijaitsee vanhassa kaksikerroksisessa talossa. Museon näyttelyesineet kuvaavat alueen aiempien sukupolvien elämää.

Xylofágoun kylä

Agios Georgiosin kyläkirkko rakennettiin ja koristeltiin 1400-luvun lopulla. Kirkkoon rakennettiin uusi ikonostaasi vuonna 1770, ja myöhemmin kirkko muutettiin munkkiluostariksi. Marian ilmestystä ja Jeesuksen syntymää kuvaavat seinämaalaukset ovat kirkon merkittävimpiä.

Kávo Grékon kansallispuisto

Afroditeille omistetun temppelin uskotaan sijainneen täällä alueella. Kávo Grékon kansallispuisto on luonnonkauneudellaan häikäisevä kohde, jossa pääsee ihastelemaan vaikuttavia kalliomuodostelmia. Paikallinen luontopolku yhdistää alueen Afroditen kulttuurireittiin.

"...Kyproksella ollessani olen törmännyt moniin muihinkin vastaaviin kaikuihin kaukaa unohdetusta menneisyydestä. Kuitenkin nämä kaiut voivat kertoa paljon nykyhetkestä. Harun al-Rašidin, Aleksanterin, Coeur de Lionin kaltaiset valloittajat: Caterina Cornaron ja Helena Palaiologinan kaltaiset naiset... Eri kohtaloiden yhteensulautuminen on koskettanut ja valaissut yhden pienen, Levanttiin itäisessä altaassa sijaitsevan saaren historiaa antaen sille merkityksen ja syyden."

~ Lawrence Durrell, "Katkerat sitruunat"

KYPROS

VALMIIT MATKASUUNNITELMAT

Valitse saari ainoaksi matkakohteeksi... tai vieraile saarella erillisellä retkellä

Riippumatta siitä, vietätkö Kyproksella viikon tai pidempään tai vain muutaman päivän, vaihtoehtoja on valtavasti. Saarella on rikas ja monisyinen historia, mutta kompaktin kokonsa ansiosta saarella on helppo seikkailla. Voit laatia reitin vaikkapa pelkän maantieteellisen vaihtelun perusteella. Siirry esimerkiksi idän Lárnakasta lännen Páfokseen saaren keskellä sijaitsevan pääkaupungin, Lefkosian (Nikosian), kautta ja varaa aikaa Tróodos-vuorten tutkimiseen matkan varrella (kolmesta viiteen päivää). Vaihtoehtoisesti voit pysytellä vain rannikolla ja kiertää Agía Nápan rannoilta Páfokselle ja rosoiselle Akámasin niemimaalle Lemesoksen (Limassolin) kautta. Pysähdy matkalla muinaisen Kurionin alueella ja ehkäpä Tróodos-vuoriston viinitarhojen peittämällä alarinteillä (neljästä seitsemään päivää). Voit myös suunnitella reittisi eri teeman mukaan. Näitä teemoja voivat olla vaikkapa luonto (vaellus ja luontopolut), muinaismuistot, rannat tai seikkailu Afroditen jalanjäljissä. Sivilisaatioiden risteyskohdissa kaikki tiet johtavat uuden löytämiseen.

Esimerkki matkasuunnitelmasta:

PÄIVÄ 1 – LEFKOSIA (NIKOSIA)

Käy aamulla Kyproksen käsityökeskuksessa ja sen jälkeen arkeologisessa museossa, bysanttilaisessa museossa, taidegallerioissa ja Pyhän Johannes Teologin katedraalissa. Syö lounas Láiki Geitonian entisöidyillä asuinalueella, jossa riittää kahviloita, tavernoita, matkamuistomyymälöitä ja gallerioita. Ota iltapäivällä suunnaksi Hadjigeorgakis Kornesiosin talo ja etnologinen museo sekä Nikosian kaupunginmuseo Leventis.

PÄIVÄ 2 – LEMESOS (LIMASSOL)

Käy aamulla 1200-luvulla rakennetussa Kolossin linnassa, entisaikoina merkittävässä Kurionin kaupunkivaltiossa ja Apollo Hylatesin pyhäkössä. Iltapäivällä ovat vuorossa Lemesoksen keskiaikainen linna ja muinaisen Amathusin arkeologinen alue.

PÄIVÄ 3 – PÁFOS

Vieraile Páfoksen ulkopuolella sijaitsevalla Afroditen synnyinpaikalla nimeltä "Pétra tou Romiού". Käy Páfoksen kaupungissa Kuninkaiden haudoilla ja ihastele Páfoksen arkeologisessa puistossa Aeonin, Dionysoksen ja Theseuksen talojen mosaiikkeja. Syö lounas Páfoksen satamassa ja siirry sitten Páfoksen linnaan ja Pyhän Paavaliin pylväälle. Koko Páfoksen kaupunki on Unescon maailmanperintökohde.

PÄIVÄ 4 – PÁFOS

Käy aamulla Agios Neofytosin luostarissa ja Pégeiassa sijaitsevassa Agios Georgiosissa tutustumassa meriluoliin. Jatka Latsin kylään nauttimaan lounaaksi tuoretta kalaa yhdessä rantaravintoloista. Vieraile iltapäivällä Afroditen kylvyillä ja kierrä yksi Akámasin niemimaan luontopoluista.

PÄIVÄ 5 – LÁRNAKA

Käy aamulla Pyhän Lasaruksen kirkossa, Pierides-museossa ja Kitionin muinaisessa kaupunkivaltiossa. Syö lounasta palmujen reunustamalla kävelykadulla. Tutustu iltapäivällä Choirikoitian neoliittisen kauden asutukseen, joka on Unescon maailmanperintökohde, sekä pitsistään tunnettuun Léfkaran kylään.

PÄIVÄ 6 – TRÓODOS-VUORET

Vieraile saaren vauraimmassa luostarissa Kýkkossa ja sen kirkkomuseossa. Syö lounasta Pedoulásin kylässä ja suuntaa sitten Arkkieneli Mikaelin kirkkoon, joka on yksi kymmenestä Unescon maailmanperintökohdeeksi luokittelemasta bysanttilaisesta kirkosta. Käy iltapäivällä Kakopetrián kylässä sijaitsevassa Agios Nikolaos tis Steginin kirkossa, joka on toinen bysanttilainen kirkko Unescon maailmanperintökohdeiden luettelossa. Tee sitten kävelyretki kylän vanhassa osassa.

PÄIVÄ 7 – AMMOCHOSTOSIN (FAMAGUSTAN) ALUE

Vieraile Thalassa-merimuseossa ja Agía Nápan luostarissa. Vietä iltapäivä Agía Nápan ja Paralímnin kristallinkirkaissa vesissä. Voit kiertää iltapäivällä myös yhden Kávo Gkrékon vaellusreiteistä.

MUITA VAIHTOEHTOJA:

Ómodosin kylä: Stavrosin luostarissa on vanhoja ikoneja, hienoja puukaiverruksia ja muita kiinnostavia kirkollisia esineitä sekä pieni itsenäisyystaistelulle omistettu museo.

Fikardoun kylä, Lefkosian alueella:

Koko kylä on julistettu muinaisalueeksi, jotta sen 1700-luvulta peräisin olevat talot säilyisivät. Alue on saanut Europa Nostra -palkinnon.

KYPROKSEN KULTTUURIREITIT

*Kyprokseen tutustuu
parhaiten autolla.
Erinomainen tieverkosto
yhdistää kaupungit
toisiinsa, ja lyhyet
etäisyydet taittavat
helposti. Seuraavassa
on lueteltu teemojen
mukaisia reittejä, joiden
avulla voit tutustua
saareen.*

Historian jalanjäljissä

Kypros on saarivaltio, joka on tulvillaan myyttejä ja taruja. Täällä entisaikojen historia, kulttuuri ja perinteet pulpahtelevat jatkuvasti esiin ainutlaatuisen välimerelliseen tyyliin. Kypros arvostaa menneisyyttään mutta elää vahvasti nykyhetkessä, mikä on helppo huomata uppouduttaessa saaren suloiseen sekoitukseen vanhaa ja uutta. Olipa kyse sitten hurmaavasta Lárnakasta, jonne suurin osa turisteista saapuu, sisämaassa sijaitsevasta pääkaupungista, Lefkosiasta (Nikosia), tai Lemesoksen (Limassolin), Páfoksen ja Ammochostosin (Famagustan) häikäisevistä rannoista tai Tróodos-vuorten seetri- ja mäntymetsistä – jokaisella alueella on ainutlaatuiset ominaispiirteensä. Seuraavassa kuvatut kulttuurireitit ovat ehdotuksia reiteiksi Kyproksen halki. Lue myös sivulle 20 kerätyt päiväkohtaiset matkasuunnitelmat, joita noudattamalla kierrät saaren seitsemässä päivässä.

Muinaisreitti

Kuvittele, miltä elämä kivikaudella näytti, ja tutustu Tentan ja Choirokoitián muinaisiin asutuksiin ja pyöreiden majojen taidokkaisiin jäljennöksiin. Vaeltele muinaisen Kitionin kaupunkivaltion raunioilla paikalla, joka oli kerran rikas satamakaupunki ja merkittävä kuparinviennin keskus. Amathusista löydettiin maailman suurin kivivaasi, joka on nykyään esillä Louvressa. Amathusista löydettiin maailman suurin kivivaasi, joka on nykyään esillä Louvressa. Kurionin näyttävää kreikkalaisroomalaista teatteria käytetään vielä tänäkin päivänä kulttuuriesitysten näyttämönä. Tutustu maailmanperintökohteiksi lukeutuviin Afroditen pyhäkköön Koukliassa, Kuninkaiden hautoihin ja ainutlaatuisiin Páfoksen mosaiikkeihin.

Itäinen reitti

Keskity saaren itäosiin ja aloita Agía Nápan valkohiekkaisista rannoista tai tuulimyllyjen täyttämästä Protarásista. Aja Kokkinochorian (punaisen maaperän kylien) maanviljelyalueen halki ja pitkin Lárnakan kaupungin palmujen reunustamaa rantakatua. Jatka Meneoún kautta Kítiin ja pysähdy kauniissa Aggeloktistin bysanttilaiskirkossa, Mazotosin museossa sekä kamelipuistossa. Ihastele luostaristaan tunnetun Stavrovounin huipulta avautuvaa panoraamamaisemaa ja kiertele rinteillä sijaitsevilla ihastuttavissa pikkukylissä. Käy ainakin Léfkarassa, jossa valmistetut pitsi ja hopeasineet ovat maailmankuuluja.

Luontoreitti

Kyproksella on miellyttävä ilmasto ympäri vuoden, ja ulkoilumahdollisuudet ovat erinomaiset. Lukuisten merkittyjen reittien ja luontopolkujen ansiosta luontoon, historiaan ja kulttuuriin tutustuminen on helppoa. Merkityt kävelyreitit on suunniteltu esittelemään saaren vaikuttavia maisemia ja Välimeren alueelle tyypillisiä erikoispiirteitä. Reiteillä kävelijöille avautuu todellinen aarreaitta. He pääsevät tutustumaan eri eläin- ja kasvilajeihin, saaren kaivosperinteisiin sekä mielenkiintoisiin muistomerkkeihin.

Bysanttilainen reitti

Tutustu Kyproksen kuuluisiin maalattuihin kirkkoihin sekä kymmeneen Unescon maailmanperintökohteiden luettelossa olevaan bysanttilaiseen kirkkoon näyttävine puisine harjakattoineen, ikoneineen ja freskoineen. Tróodos-vuoristoon Marathanan, Solean ja Pitsilian alueille henkeäsalpaaviin maisemiin puiden katveeseen sirotellut kirkot tekevät taatusti vaikutuksen.

Afroditen reitti

Vaella rakkautta ja kauneuden jumalattaren ja Kyproksen suojelijattaren, Afroditen, jalanjäljissä. Reitti keskittyy ikivanhaan Afroditen kulttiin liittyville arkeologisille alueille ja kattaa muun muassa Palaipafoksen (Koukli), Amathusin ja Kitionin. Reitti yhdistyy monessa kohdassa muihin paikkoihin ja museoihin, joissa on näytteillä jumalattaren liittyviä esineitä. Vaella halki historian, kulttuurin ja mytologian ja opi samalla lisää Afroditen syntymästä, taruista, luonteesta, kulttinsa rituaaleista sekä häneen liittyvistä kasveista ja simpukoista.

Läntinen reitti

Kierrä Kyproksen koskemattomana säilynyt läntinen osa. Tämä lyhyt reitti vie sinut perinteisestä arkkitehtuuristaan tunnetun Polín alueen halki ja pitkää rantaviivaa seuraten aina Pomoksen ja Pachyammosin kyliin saakka. Pomoksessa on ihastuttava kalastusmaja, kun taas Pachyammosissa sijaitsee merkittävä pyhiinvaelluskirkko. Palaa takaisin vuorten kautta ja poikkea matkalla Stavros tis Psokasissa katsomassa mufloneita sekä Lysoisissa ja Peristerónan bysanttilaisessa museossa. Voit myös palata Páfokseen pidempää maisemareittiä, joka kulkee seetripuulaakson, Kýkkon luostarin, Plátresin ja Diarizos-jokilaakson kautta.

KYPROS

ERI ASIOISTA KIINNOSTUNEILLE MATKAILIJOILLE

Monet muinaiset sivilisaatiot kohtaavat Kyproksella, ja saari tunnetaan arkeologisista alueistaan ja monisyisestä historiastaan. Kypros on kuitenkin muutakin kuin pelkkiä kulttuuritaiteita: sen luonnonmaisema ja aurinkoinen ilmasto tarjoavat erinomaiset puitteet vaellukseen, extreme-urheiluun, golfiin, pyöräilyyn, lintubongaukseen ja moneen muuhun harrastukseen. Tämä itäisen Välimeren syväsinisten vesien syleilyssä sijaitseva Afroditen saari toivottaa sinut tervetulleeksi riippumatta siitä, tulitko ulkoilemaan, viettämään ikimuistoisia häitä ja unohtumatonta häämatkaa, osallistumaan konferensseihin ja tapahtumiin huipputasokkaisuissa tiloissa tai tekemään ihan jotain muuta.

Arkeologia

Kypros on ehtymätön lähde arkeologiasta kiinnostuneille. Saarella riittää raunioita antiikin Kreikan ja Rooman ajoilta sekä alueita, jotka ovat peräisin neoliittiselta kaudelta saakka. Etenkin pronssikausi, roomalainen kausi ja bysanttilainen kausi ovat erityisen hyvin edustettuina.

Yksi saaren kuuluisimmista arkeologisista kohteista on Kurion, joka on kukkulan laelle sijoittuva alue Lemesoksen länsipuolella. Kurionin perusti akhaialaiset uudisasukkaat Kreikan Peloponnesoksen niemimaalla sijaitsevasta Árgosista 1100- ja 1200-luvuilla eKr. Myöhemmin Kurionista tuli yksi muinaisen Kyproksen tärkeimmistä kaupunkivaltioista. Kyproksen luonnonkauniissa länsiosassa sijaitseva Páfos on Unescon maailmanperintökohde, jonka keskeisiä nähtävyyksiä ovat Afroditen pyhäkkö Koukliaassa (Palaipafos) ja Néa Páfos. Páfos on sekä entisaikojen Afroditen palvonnan että kristinuskon leviämisen kannalta keskeinen alue. Siellä on myös hyvin säilyneitä roomalaisia mosaiikkeja, joita voi ihastella Dionysoksen ja Theseuksen taloissa sekä Panagia Chrysopolitissan basilikassa.

Tekemistä koko perheelle

Olipa kyseessä aikuinen tai lapsi, Kyproksella on kaikki tarvittavat ainesosat sekä taianomaiseen satuun että seikkailuntäyteiseen, kiehtovaan aikamatkaan läpi historian ja kulttuurin 11 000 vuoden ajalta!

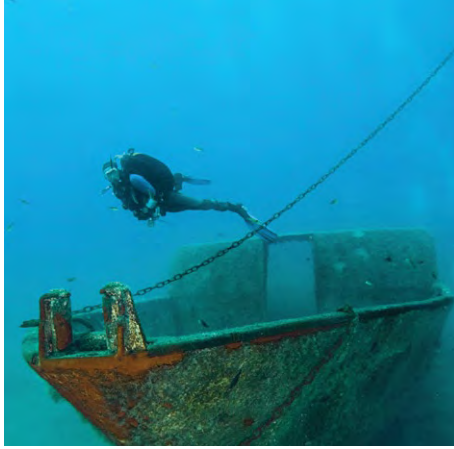
Astu keskiaikaiseen linnaan kuulemaan satoja vuosia sitten järjestetyistä kuninkaallisista häistä. Astele neoliittisen asutuksen keskelle ja selvitä, miten ihmiset elivät kivikaudella. Vaella metsissä ja löydä niihin kätkeytyjä vesiputouksia.

Onko rohkea olo? Houkuttaako seikkailu? Haluatko kokeilla jotakin uutta? Hyppää jonkin vesipuiston jyrkkään vesiliukumäkeen, joka nostaa taatusti hiukset pystyyn! Voit myös kokeilla metsään rakennetun seikkailupuiston vauhdikasta vaijerirataa. Tai ajaa kartingia! Kelpaisiko erikoinen ratsastusreissu? Hyppää aasin tai kamelin selkään! Rakastatko eläimiä? Käy eläintarhassa! Pitäisikö päästä urheilemaan? Kokeile golfia, minigolfia tai keilausta! Eikö ikä vielä riitä kaikkeen? Leiki äidin ja isän kanssa leikkipuistossa!

”...todellista kyproslaista vieraanvaraisuutta kuvaa hyvin yksi ainokainen sana, 'kopiaste'. Karkeasti käännettynä se tarkoittaa 'istu alas kanssamme ja osallistu'. Täällä voi tuskin kävellä kahvilan ohi tai tervehtiä ruoan tai juoman parissa istuvia ilman, että tämä sana laukaistaan kuin aseeseen piipusta.”

~ Lawrence Durrell,
”Katkerat sitruunat”

Olitpa minkä ikäinen tahansa, tule Kyprokselle pitämään hauskaa!

Häät ja häämatkat

Yhä useampi hääpari haluaa järjestää hääänsä ulkomailla, ja Kyproksesta on tullut yksi Välimeren alueen suosituimmista paikoista sanoa "tahdon". Parit voivat vanna vihkivalansa moneen eri tyyliin – seremonia voidaan järjestää näyttävästi rannalla, kappelissa auringonlaskun aikaan, hotellilla tai vaikkapa pienessä bysanttilaisessa kirkossa.

Kypros on yksi maailman romanttisimpia häämatkakohteita. Täällä paistaa aurinko 300 päivää vuodessa, joten täydellinen sää on lähes varma. Saarella voi matkustaa maaseudulle ja tutustua ainutlaatuisiin historiaa ja kulttuuria huokuvaan nähtävyyksiin ja luonnonihmeisiin tai olla tekemättä yhtään mitään ja vain hemmotella itseään jossakin saaren monista rantahotelleista.

Konferenssit ja kannustelomat

Kypros on suosittu matkakohde tapaamisia ja tapahtumia järjestettäessä. Monissa isommissa hotelleissa on kokoustilat. Lefkosiassa sijaitseva Cyprus International Conference Centre on yksi itäisen Välimeren suurimmista ja parhaiten varustetuista konferenssikeskuksista. Se on suunniteltu suurempia kokouksia ja tapahtumia varten. Kokouksia suunnittelevat huomaavat jo päivän jälkeen, että Kypros on mitä parhain paikka kannustelomalle.

Urheilua ja seikkailua

Kyproksella maasto on vaihtelevaa ja ilmasto erinomainen, joten saari onkin monen maastopyöräilijän, kiipeilijän ja vesiuheilijan unelmakohde.

Tällä pyöräilijöiden paratiisisaarella voi polkea missä tahansa aina mäntyjen katveessa puikkelehtivista metsäpoluista Tróodos-vuorilla vehreän Akámasin niemimaan kalliomaastoihin. Voit uida, pyöräillä, kävellä ja tutkia tätä kuvankaunista saaren aluetta kenenkään häiritsemättä.

Välimeren kirkkaiden vesien ansiosta Kypros on myös täydellinen paikka vesiuheiluun, kuten purjehdukseen, purjelautailuun, leijalautailuun, snorklaukseen, uintiin ja sukellukseen.

Saaren parhaat vaelluspaikat ovat puolestaan vuoristoalueella ja erityisesti Tróodos-vuorilla ja Akámasin niemimaalla. Upeimmat patikkaretket kulkevat luonnonsuojelualueiden halki.

Golf

Kyproksella sää on suurimman osan vuotta täydellinen golfaukseen. Täällä onkin lukuisia 18-reikäisiä golfkenttiä, joilta kaikilta voi vuokrata golfmailoja. Kyproksella on yhteensä kaksitoista (12) golfkenttää (18- ja 9-reikäisiä): Aphrodite Hills Golf Club, Secret Valleyssa sijaitseva Elea Golf Course sekä Minthis Hills Golf Club ihastuttavalla alueella 1100-luvun luostarin kupeessa ovat vain muutamia esimerkkejä Kyproksen tarjonnasta. Kentillä on eri vaikeustasoja, joten ne soveltuvat jokaiselle taitotasosta riippumatta. Lue lisää osoitteesta: <https://www.cgf.org.cy/>.

KYPROKSEN RUOKAKULTTUURI

Kun maistat kyproslaista ruokaa, saat kokea monipuolisen ja herkullisen makupaletin, joka on aikojen saatossa saanut vaikutteita kreikkalaisesta, turkkilaisesta ja levanttilaisesta keittiöstä sekä monista muista mauista. Kyproslainen keittiö tunnetaan erityisesti ”mezestä”, joka on taidokkaasti valmistettujen pienten annosten kokoelma. Ruokalajit voivat olla kaikkea koupepiasta (täytetyistä viininlehdistä), musakaan ja feta- ja oliivisalaattiin. Joissakin ravintoloissa ja tavernoissa voi tilata joko mereneläviä tai lihaa sisältävän mezen tai syödä eri mezejä alkupalaksi ja lihaa tai kalaa pääruoaksi.

Aito Välimeren keittiö

Kyproksen paikallisruoka perustuu Välimeren keittiön peruselementteihin, joita ovat tuoreet hedelmät ja kasvikset, oliiviöljy ja usein merenelävät. Kasvismezejä riittää vaikka kuinka. Valittavissa on esimerkiksi ”elies tsakistes” (murskattuja vihreitä oliiveja, korianterinsiemeniä, sitruunaa ja murskattua valkosipulia), ”kolokotes” (punaisella kurpitsalla, rusinoilla ja murskatulla vehnäpilahvilla täytettyjä pieniä taikinanyttejä) sekä lukuisia muita yksinkertaisesti valmistettuja tuoreita kasviksia, kuten ”moungraa” (pikkelöityä kukkakaalia), pikkelöityjä punajuuria ja paistettuja perunoita. Yleisimpiä kaloja ovat muun muassa meriahven, lahna ja mullo. Kovemman nälän voi taltuttaa tuoreella musakalla, ”stifadolla” (runsas liha- ja sipulipata) sekä kyproslaisella erikoisuudella, ”ofto kleftikolla”, joka on uunissa folioon käärittynä ja Välimeren yrttien kera haudutettua lammasta.

Halloumi on Kyproksen nimikkojuusto ja arkipäivän herkku. Tämä kiinteä juusto valmistetaan timjamilla syötetyn lampaan maidosta, ja se usein tarjotaan grillattuna (tämä juusto ei sula). Kansainvälistäkin suosiota saanutta juustoa tarjotaan säännöllisesti kyproslaisissa ravintoloissa. Juusto on herkullista jo itsessään, mutta usein sen kanssa tarjotaan vaikkapa grillattuja kasviksia tai vasta leikattua vesimelonia.

Myös Kyproksen viinirypäleet tunnetaan maailmalla, ja parasta paikallista jälkiruokaa ovatkin viinirypälemehun kera tarjottavat hedelmät tai mantelit sekä kyproslainen kahvi. Silti voi olla vaikea vastustaa baklava-annosta tai tulikuumia ”loukoumadeseja” (hunajasiirapilla kuorrutettuja minidonitseja).

Ulkona syöminen

Yleisimmät ruokapaikat ovat pieniä ja edullisia ravintoloita, joista suosituimmassa tarjoillaan paikallista ruokaa. Niin isommissa kaupungeissa kuin pikkukylissäkin on taatusti kreikkalaistyylisiä tavernoja, joissa pääsee nauttimaan kyproslaisesta tunnelmasta ja usein kansantanssiesityksistä ja musiikista. Saarella ollaan ylpeitä paikallisesta ruokakulttuurista, joten suosituimmissakin turistikohteissa pääsee maistamaan autenttista ruokaa.

Kyproksella on myös lukuisia kahviloita ja pikaruokaloita, joista saa kyproslaisia erikoisuuksia ja gyrosia (döner kebabia) sekä suosittua kansainvälistä ruokaa, kuten

voileipiä ja pizaa. Illallinen on päivän kruunaava ateria, ja se syödään useimmiten iltakahdeksan jälkeen. Perinteisten tavernojen lisäksi Kyproksella on myös erilaista kansainvälistä ruokaa tarjoavia ravintoloita.

Yöelämä ja viihde

Monille Kyproksella ulkona syöminen on tapahtumarikas kokemus, joka voi kestää useammankin tunnin herkullisen ruoan ja juoman äärellä. Jos illallisen jälkeen jää vielä energiaa, Kyproksella riittää runsaasti vaihtoehtoja yöelämää kaipaaville. Monissa hotelleissa kyproslaiset muusikot viihdyttävät illallisvieraita joka ilta tai niissä järjestetään perinteisen musiikin ja tanssin täyteisiä Kypros-iltoja, joiden yhteydessä vieraat pääsevät osallistumaan paikalliseen kreikkalaistanssiin. Se on helpompaa kuin luulisi! Hotellien yökerhot, baarit ja pubit ovat suosituimpia illanviettopaikkoja, jos menoajalkaa vipattaa, mutta paikallisiakin vaihtoehtoja riittää. Useimmat hotellit myyvät myös lippuja konsertteihin, tanssiesityksiin ja muihin kulttuuriesityksiin. Suurempien kaupunkien teattereissa esitetään sekä klassisia että nykyaikaisia näytelmiä – usein kauniissa ja historiallisissa puitteissa.

KYPROKSEN VIINI

Saarella on pitkät viinivalmistusperinteet, jotka juotavat juurensa aina antiikin Kreikkaan ja roomalaiseen ja egyptiläiseen kauteen. Tästä on todisteena Lemesoksen (Limassolin) alueella sijaitsevien Pyrgosin ja Erimin kylien arkeologisissa kaivauksissa löytyneet yli 6 000 vuotta vanhat viiniruukut. Saarella kasvavat viinirypälajikkeet ovat maailman vanhimpia, ja makea jälkiruokaviini "Commandaria" on vanhin nimetty viini, jota tuotetaan edelleen.

Viinireitit

Saarella on yhteensä seitsemän viinireittiä: Akámas Laona, Vouni Panagias – Ampelitis, Pitsilia sekä Lemesoksen viinikylät (joista käytetään nimitystä "Krasochoria" eli "viinikylät"). Kaikilla alueilla tuotetaan sekä puna- että valkoviiniä.

Kaksi yleisintä rypälajiketta ovat Mavro (tumma) ja Xynisteri (vaalea). Xynisteri on laajimmalle levinnyt valkoviinirypälajike, ja siitä saadaan vaaleita ja kevyitä viinejä, joiden alkoholiprosentti pysyy alhaisena (11–11,5 %). Mavro (punainen) on suuri ja mehevä rypäle, josta saadaan hennon punaisia ja kevyitä viinejä. Kun Mavro- ja Xynisteri-rypäleitä sekoitetaan, niistä saadaan Commandariaa. Niiden sekoitusta käytetään myös Kyproksen kansallisen alkoholijuoman, Zivanian, valmistamisessa.

Muita paikallisia viinirypälajikkeita ovat ikivanhat Maratheftiko ja Oftharmo (punaviini). Saarella kasvatetaan myös ulkomaisia rypälajikkeita, joita ovat muun muassa valkoviiniin käytettävät Chardonnay, Muscat of Alexandria, Palomino, Riesling, Sauvignon Blanc ja Semillon sekä punaviiniin käytettävät Alicante Bouschet, Cabernet Franc, Cabernet Sauvignon, Cinsaut, Grenache Noir, Mataro ja Syrah.

Commandaria

Kypros saa olla ylpeä tuottaessaan edelleen maailman vanhinta viiniä – herkullisen makeaa jälkiruokaviiniä, Commandariaa.

Viinin uskotaan olevan peräisin vuodelta 800 eKr., sillä kyseiseltä vuodelta löytyy maininta viinistä, jota kutsuttiin nimellä "Cypriot Nama". Sen uskotaan olleen Commandariaa ennen viinin nimeämistä ristiretkien aikaan 1100-luvulla. Viinillä sanottiin olevan terapeuttisia vaikutuksia, ja sitä käytettiin laajalti rohtona.

Rikhard Leijonamieli juhlisti Kyproksen valloitustaan ja avioliittoaan Berengarian kanssa Lemesoksessa maistellen Commandaria, jonka hän juhlisti "kuninkaiden viiniksi ja viinien kuninkaaksi". Vuonna 1192 kuningas myi saaren johanniittaritareille ja myöhemmin temppelelritareille, jotka puolestaan myivät saaren eteenpäin Guy de

Lusignanille säilyttään silti komentokeskuksensa Kolossin linnassa. Commandariaa valmistettiin pääasiassa Kolossissa, joka oli heidän hallinnollinen keskuksensa nimeltä "La Grande Commanderie", ja tästä viini on saanut myös nimensä. Kuivatut rypäleet puristetaan, niiden mehu kerätään talteen ja laitetaan käymään säiliöissä tai valtavissa saviruukuissa entisaikojen tapaan.

Saarella ei voi vierailta ostamatta yhtä pulloa matkamuistoksi. Viini ei ole pelkkää juomaa vaan suloisen makea pala saaren historiaa.

Zivania

Saaren kansallisjuoman, Zivanian, alkoholiprosentti on 40–99 %, joten sitä kutsutaan syystäkin "tulivedeksi". Tämä vahva juoma juontaa juurensa 1300-luvulle, jolloin saari oli venetsialaisten hallinnon alla. Juomaa valmistetaan vielä nykyäänkin perinteisin menetelmin.

KULTTUURI- TAPAHTUMAT JA PYHÄ- PÄIVÄT

SEURAAVASSA ON LUETeltu KYPROKSEN PYHÄPÄIVÄT:

1. tammikuuta	Uudenvuodenpäivä
6. tammikuuta	Loppiainen
Helmi-/maaliskuu	Vihreä maanantai (50 päivää ennen kreikkalaiskatolisten pääsiäistä)
25. maaliskuuta	Kreikan kansallispäivä
1. huhtikuuta	Kyproksen kansallispäivä
Huhtikuu	Pitkäperjantai (kreikkalaiskatolisten pääsiäistä edeltävä perjantai)
Huhtikuu	Toinen pääsiäispäivä (kreikkalaiskatolisten pääsiäisen jälkeinen maanantai)
1. toukokuuta	Työn päivä
Touko-/kesäkuu	Helluntai/Kataklysmos (vedenpaisumuksen päivä)
15. elokuuta astumisen päivä	Neitsyt Marian taivaaseen astumisen päivä
1. lokakuuta	Kyproksen itsenäisyyspäivä
28. lokakuuta	Óchi-päivä
24. joulukuuta	Jouluaatto
25. joulukuuta	Joulupäivä
26. joulukuuta	Tapaninpäivä

Festivaalien, kansantarujen ja juhlien maa

Monisyinen historia on ollut omiaan synnyttämään sekä uskonnollisia että kansantaruihin pohjautuvia perinteitä, jotka näkyvät edelleen. Kyproksella vierailijat pääsevät kokemaan erilaisia kulttuuritapahtumia aina kansallisten pyhäpäivien juhlallisuuksista pienempiin festivaaleihin, joita järjestetään kylissä ja kaupungeissa ympäri vuoden.

Monipuolinen Kypros tarjoaa runsaasti vaihtoehtoja niille, jotka haluavat uppoutua täysin ainutlaatuiseseen Välimeren kulttuuriin. Tarjolla on vaikkapa oopperaa keskiaikaisessa linnassa tai konsertteja ikivanhoissa kreikkalaisroomalaisissa teattereissa.

Kyproksen perinteisiä uskonnollisia juhlia vietetään samaan aikaan kuin muualla Euroopassa. Uudenvuodenpäivänä kyproslaisilla on tapana vaihtaa lahjoja ja syödä perinteistä uudenvuodenkakkua, "vasilopitaa". Loppiaista juhlitaan rantakaupungeissa järjestämällä uimakilpailu, jonka voittaa se, joka noutaa mereen heitetyn krusifiksin pyhittääkseen vedet. Kärsimysviikolla Juudasta esittävä patsas poltetaan ja ikonit peitetään kalkkiliinoin. Toukokuussa Antheştiria-kukkafestivaalilla juhlistetaan kevään tuloa, kun taas syyskuussa Nikosiassa (Lefkosiassa) vietetään jokavuotista taidefestivaalia.

Lemesos (Limassol) on lukuisten karnevaalien ja niihin liittyvien kulkueiden ja naamiaisten viettopaikka. Karnevaaleja juhlitaan helmikuussa ja maaliskuussa. Kesällä taas vietetään näyttämötaiteelle omistettua Ancient Greek Drama Festival -juhlaa, joka houkuttaa paikalle muusikoita, tanssijoita ja teatteriryhmiä ympäri maailmaa. Syyskuussa on vuorossa viinifestivaali.

Páfoksessa vietetään Páfos Aphrodite Festival -juhlaa elokuun lopulla tai syyskuun alussa. Sen yhteydessä oopperaharrastajat ympäri maailmaa kerääntyvät keskiaikaisen linnan pihalle seuraamaan maailmanluokan esityksiä. Musiikinystävät nauttivat taatusti myös kamarimusiikille omistetusta International Pharos Chamber Music Festival -juhlasta, joka järjestetään Koukliassa joka toukokuu tai kesäkuu.

KYPROKSEN

MAJOITUSVAIHTOEHDOT

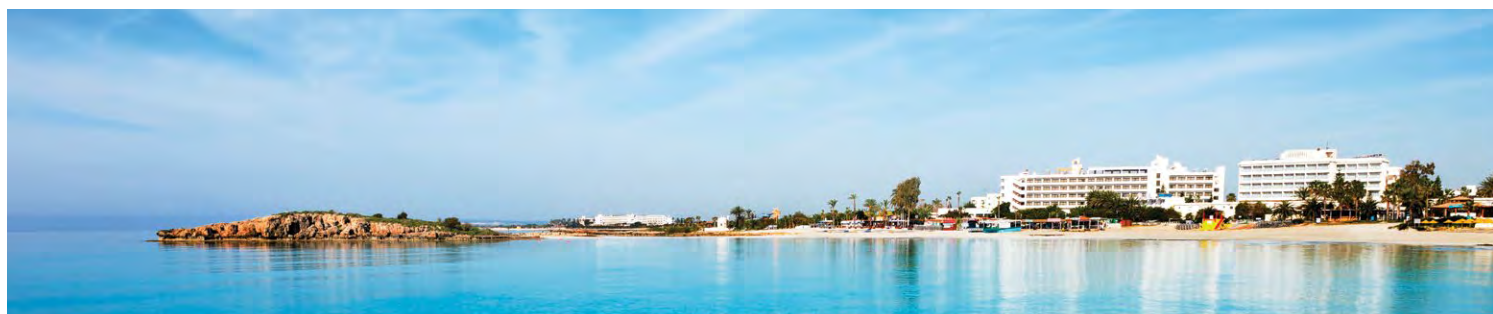
MAJOITUSPAIKAT KYPROKSELLA

Kyproksella on valtavasti erilaisia majoitusvaihtoehtoja, joista jokainen vastaa kansainvälisiä standardeja ja edustaa aitoa kyproslaista asumista. Riippumatta hotellin hintaluokasta tai siitä, onko hotelli valittu liikematkaa, lomaa tai näiden kahden yhdistelmää varten, majoitus on aina takuuvarmasti laadukas ja sinut otetaan avosylin vastaan. Eihän Euroopan suosituimmalta lomasaarelta voi muuta odottaakaan. Matkustitpa sitten kumppanisi kanssa, pienten lasten kanssa, yksin tai ystävien kesken, saarelaiset tekevät kaikkensa, jotta huolesi kaikkoavat ja tunnet olosi kotoiseksi minne ikinä menetkään.

Monet hotellit sijaitsevat luonnollisesti rannikolla idän Agía Nápan ja lännen Polín välillä. Tyylikkäiden aulojen, tilavien huoneiden ja ruhtinaallisten sviittien lisäksi kaikkein ylläisimmät hotellit tarjoavat runsaasti mukavuuksia ja etuja – helpon rannalle pääsyn, kauniit uima-allasalueet, hotellin tiloissa toimivat rennot gourmetravintolat, kuntokeskukset, kuntosalit, tenniskentät ja maailmankuulut terveyshoitolat. Jopa keskihintaiset hotellit yleensä sisällyttävät huoneen hintaan tunnetusti runsaan kyproslaisen buffetaamiaisen. Voit lukea lisää hotellien verkkosivuilta tai kysyä suoraan hotellilta varauksen yhteydessä.

Kyproksella on kaikkea aina viiden tähden lomakeskuksista pieniin perheomisteisiin majataloihin. Valinnanvaraa riittää. Täällä on hotelleja, huoneistohotelleja, turistikyliä ja bungaloweja sekä leirintäalueita, perinteisiä kotimajoituksia tai majataloja.

Jos kaipaat hieman erilaista lomaa, jossa majoitus suosituimpien alueiden ulkopuolelle ja pääset kokemaan Kyproksen siellä asuvien näkökulmasta, Kyproksen Agrotourism-ohjelma on sinua varten. Tällöin asut perinteisessä, kunnostetussa talossa jossakin saaren viehättävistä kylistä. Lue lisää Agrotourism-ohjelmasta verkkosivulta www.agrotourism.com.cy tai lähetä sähköpostia osoitteeseen info@agrotourism.com.cy.

HYÖDYLLISTÄ TIETOA

HYVÄ TIETÄÄ ENNEN MATKAA

Tietoa Kyproksesta

Kypros sijaitsee keskellä itäistä Välimerä, ja sen pinta-ala on 9 251 neliökilometriä.

Väkiluku: 864 200 (vuoden 2017 lopussa).

Saari on demografisesti hyvin vaihteleva: 76,1 % asukkaista on Kyproksen kreikkalaisia, 10,2 % on Kyproksen turkkilaisia ja 13,7 % on muiden maiden kansalaisia.

Suurin kaupunki on pääkaupunki Lefkosia (Nikosia), jonka asukasluku on 330 000. Sen jälkeen suurimmat ovat 239 800 asukkaan Lemesos (Limassol), 145 300 asukkaan Lárnaka sekä 90 200 asukkaan Páfos.

Hallitus

Kypros on itsenäinen tasavalta, jossa on demokraattisesti valittu hallitus ja presidentti. Presidentti ja parlamentin jäsenet valitaan viiden vuoden välein suorilla vaaleilla.

Kielet

Virallinen kieli on kreikka, mutta lähes kaikki puhuvat myös englantia. Monet hotellien ja turistialueiden työntekijät puhuvat lisäksi useita eurooppalaisia kieliä.

Ennen matkaa

Sinulla tulee olla voimassa oleva EU passi tai EU henkilökortti. Muussa tapauksessa tarvitset viisumin jota voit hakea Kyproksen lähetystöstä. Mikäli aiot vuokrata auton, saatat vuokraamosta riippuen tarvita kansainvälisen ajokortin – yleensä suomalainen ajokortti riittää. Ennen matkaa ei tarvita ylimääräisiä rokotuksia.

Pukeutuminen ja aktiviteetit

Yleistietoa ja ehdotuksia pukeutumisesta ja aktiviteeteistä eri vuodenaikojen mukaan.

Huhtikuu–toukokuu: Päivät ovat miellyttävän lämpimiä, mutta lämpötila voi laskea öisin. Hieman paksummat kesävaatteet. Kevyitä villapaitoja tai pitkähihaisia puuvillapaitoja iltoja varten. Erinomainen vuodenaika niille, jotka haluavat nauttia luonnosta. Maaseutu on vireää ja monet kukat kukkivat.

Kesäkuu–heinäkuu–elokuu: Kesän lämpimimmät kuukaudet. Erittäin kevyet kesävaatteet. Ihanteellinen aika uida ja harrastaa ranta- ja vesiuurheilulajeja.

Syyskuu–lokakuu: Lämpimät päivät, lokakuussa

viileämmät illat. Kevyet vaatteet päiviksi ja hieman paksummat vaatteet lokakuun iltoja varten. Edelleen parasta aikaa uimiseen ja vesiuurheiluun.

Marraskuu: Miellyttävän lämpimät päivät. Hieman paksummat vaatteet. Kevyitä villapaitoja. Ihanteellinen säätila syksyiseen matkailuun. Lounaita on edelleen mukava syödä ulkona. Vieläkin voi ottaa aurinkoa ja jopa uida sekä harrastaa useimpia ulkoilmalajeja.

Joulukuu–tammikuu: Kyproslaiten talvi...syksy muualta tuleville turistille!

Silloin tällöin saattaa sataa, mutta häikäisevä auringonpaiste valtaa taas pian taivaat. Talvivaatteet – ei paksuja toppatakkeja! Ulkoilmalajien harrastaminen ja retket onnistuvat ympäri vuoden.

Helmikuu: Mahdollisesti todella lämpimiä päiviä. Kukkivat mantelipuut, satunnainen sade ja leuto sää ovat selviä kevään merkkejä. Kuitenkin etenkin iltaisin voi olla kylmä. Talvivaatteet. Olosuhteet ovat mitä parhaimmat hihtämiseen Tróodos-vuorilla.

Maaliskuu: Miellyttävä sää ja runsaasti auringonpaistetta. Luonto on parhaimmillaan. Talvivaatteet ja hieman paksummat vaatteet. Useimmat ulkoilmalajit onnistuvat. Maaliskuu on erinomaista aikaa pitkille kävelyretkille maaseudulla.

Pankkien aukioloajat, valuutta ja luottokortit
Kyproksen liikepankit tarjoavat kattavia pankkipalveluja niin euroissa kuin ulkomaan valuutassakin. Pankeilla on yhteistyöpankkeja useimmissa suuremmissa kaupungeissa ympäri maailman. Pankit ovat myös Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT) -järjestelmän jäseniä. Liikepankitoiminnassa noudatetaan EU:n pankkilainsäädäntöä.

Valuutanvaihtopalvelua ja pankkiautomaatteja on Lárnakan ja Páfoksen kansainvälisillä lentoasemilla.

Pankkiautomaatteja on myös kaikkien pankkien ulkopuolella kaikissa kaupungeissa sekä suurimmissa turistikohdeissa Agía Nápasa ja Paralímmissa.

Valuutta on euro (€).

Useimmat paikat hyväksyvät tunnetuimmat luottokortit.

Sähkö

230 voltia, vaihtovirta. 50 Hz. Pistorasiat ovat yleensä

13 ampeerin kolmeipiikkisiä pistorasioita.

Hätätilanteet

Hätätilanteen sattuessa saat heti apua englannin kielellä soittamalla seuraaviin puhelinnumeroihin:

- Ambulanssi: 112
- Palokunta: 112
- Poliisi: 112
- Päivystävät apteekit: 11892
- Myrkytystietokeskus: Tietokeskus huumausaine- ja myrkytystapauksissa: 90901401

Venesatamat

Lemesosin satama: Lemesosin satama sijaitsee Lemesoksen lahdella lyhyen kävelymatkan päässä Lemesoksen keskustasta. Sataman sijainti on 34° 40' pohjoista leveyttä ja 33° 02' 4" itäistä pituutta. Se sijaitsee 130 merimailin päässä Beirutista (Libanon), 205 merimailin päässä Port Saidista (Egypti), 255 merimailin päässä Ródoksen saarelta (Kreikka) ja 285 merimailin päässä Suezin kanavasta (Egypti).

Lemesosin satama on virallinen Kyproksen tasavallan rajanylityspaikka, ja siellä on passintarkastus ja tulli. Se toimii vuorokauden ympäri kaikkina viikonpäivinä ja joka säällä. Satamassa on laituripaikka 650 erikokoiselle alukselle. Laiturien koot ovat 8–115 metriä. Syväykset ovat 3,5–9 metriä.

Lemesosin satamassa sijaitsee 40 kauppa, 14 ravintolaa, baareja, kahviloita, kulttuurikeskus, kylpyjä ja kuntokeskus sekä pysäköintitilaa 750 autolle.

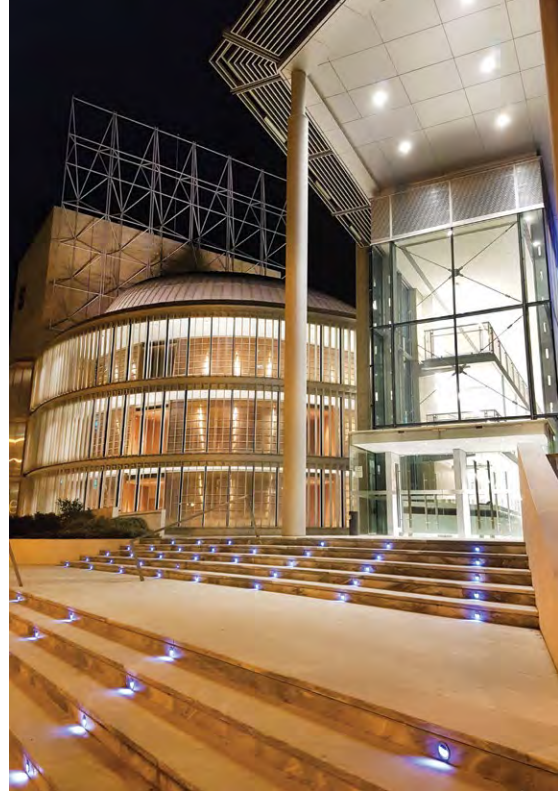
Puh.: +357 2 502 0020

Sähköposti: info@limassolmarina.com

Lárnakan satama:

Lárnakan satama sijaitsee Lárnakan lahdella 110 merimailin päässä Libanonista ja Syyriasta, 230 merimailin päässä Port Saidista ja 250 merimailin päässä Kreikasta. Sataman sijainti on 34° 55' pohjoista leveyttä ja 33° 38' itäistä pituutta. Satama on virallinen rajanylityspaikka, ja siellä on laituripaikka 400 erikokoiselle alukselle. Kyprokselle saapuvat tai saarelta poistuvat alukset voivat hoitaa tulliselvityksen ja passintarkastuksen satamassa. Puh.: +357 2 465 3110

Sähköposti: ctoLAR@cytanet.com.cy

St. Raphaelin satama

St. Raphaelin satama toimii St. Raphaelin hotellin alueen kauniina rajana. Sataman koordinaatit ovat 33° 11' pohjoista leveyttä ja 34° 42' itäistä pituutta. Satama on olennainen osa lomakohdetta, joka soveltuu erityisesti moottoriveneilijöille ja purjehtijoille. Satamassa on yhteensä 237 laituripaikkaa veneille, joiden kokonaispituus on enintään 30 metriä ja joiden syväys on neljä metriä. Alukset kiinnitetään laiturin niin, että niiden perä on betonilaituria vasten. Betonilaitureita on yhteensä kolme. Satamassa on tarvittavat mukavuudet, kuten liitännät puhtaaseen veteen ja sähköverkkoon sekä puhelin ja televisio.

Puh.: +357 2 583 4255

Sähköposti: marina@raphael.com.cy

Ostokset

Matkailijat suosivat etenkin paikallisesti valmistettuja tuotteita, kuten nahkatuotteita, verhoja ja pöytäliinoja, keramiikkaa, kuparitarvotteita, käsintehtyjä hopeaesineitä ja koruja, koreja ja kuuluisaa käsintehtyä léfkaritika-pitsiä. Näitä tuotteita voi ostaa saaren monista matkamuistomyymälöistä ja muista kaupista sekä Lefkosian, Lemesoksen, Lárnakan ja Páfoksen käsityökeskuksista.

Kyproksella tuotetut viinit ja alkoholijuomat ovat olleet kuuluisia jo vuosisatojen ajan, ja ne ovat myös matkailijoiden suosiossa. Juomia voi ostaa supermarketista tai elintarvikeliikkeen kautta. Kengät, paidat, tuontitekstiilit, silmälasit ja kellot ovat hyvää vastinetta rahalle.

Useimmilla turistialueilla matkamuistomyymälät ja supermarketit ovat auki pitkälle iltaan ja koko sunnuntain.

Kauppojen aukioloajat vaihtelevat niiden tyypistä ja sijainnista riippuen. Myös se vaikuttaa, sijaitsevatko ne kaupungeissa, turistialueilla vai maaseudulla. Yleensä kaupat ovat auki kello 09.00–20.00 maanantaista lauantaihin, mutta aukioloajat voivat vaihdella tunnilla tai parilla kumpaan tahansa suuntaan riippuen kaupan tyypistä ja sijainnista. Sunnuntaisin kaupat aukeavat myöhemmin, yleensä noin kello 11.00. Sulkemisajat vaihtelevat välillä 14.00–19.00 riippuen jälleen myymälän tyypistä ja alueesta.

Jotkut kaupat sulkevat aikaisemmin keskiviikkoisin ja lauantaisin ja pitävät ovensa kiinni sunnuntaisin. Kuitenkin useimmilla Kyproksen turistialueilla sekä kaupat että supermarketit ovat auki myöhään iltaan ja koko sunnuntain.

Heinäkuun puolivälistä elokuun loppuun (15.7.–31.8.) kaupat voivat olla kiinni kolme tuntia kesken päivän eli kello 14.00–17.00, jolloin vietetään iltapäivän lepohetkeä (siestaa).

Erityisaukioloajat ovat voimassa jouluna ja pääsiäisenä. Kaupat saavat olla auki pidempään näitä tapahtumia edeltävän ajan, mutta niiden on suljettava ovensa viimeistään kello 18.00 jouluaattona, uudenvuodenaattona ja pitkäperjantaina.

Auringon nousu- ja laskuajat

Auringon nousu- ja laskuajat ilmoitetaan jokaisen kuukauden 15. päivän osalta viiden minuutin tarkkuudella.

Kuukausi	Auringonnousu	Auringonlasku
Tammikuu	6.55	17.00
Helmikuu	6.35	17.30
Maaliskuu	6.00	17.55
Huhtikuu	6.15	19.20
Toukokuu	5.45	19.45
Kesäkuu	5.30	20.00
Heinäkuu	5.45	20.00
Elokuu	6.05	19.35
Syyskuu	6.30	18.55
Lokakuu	6.50	18.15
Marraskuu	6.20	16.45
Joulukuu	6.45	16.35

(Huhtikuusta lokakuuhun: kesäaika)

Palveluraha

Jokainen asiakas voi itse harkita, haluaako jättää palvelurahaa vai ei. Palvelurahaa kuitenkin arvostetaan etenkin hotellien ja ravintoloiden työntekijöiden keskuudessa. Esimerkiksi taksinkuljettajat, portierit ja kampaajat ovat aina kiitollisia pienestä palvelurahasta.

Kulkuyhteydet

Paikallisbussi ja lentokenttäbussi: Lárnakan kansainväliseltä lentoasemalta on paikallisbussi- ja lentokenttäbussiyhteydet kaikkiin suurimpiin kaupunkeihin.

Autonvuokraus: Suurilla autovuokraamoilla on omat toimipisteensä kaikissa kaupungeissa sekä Lárnakan ja Páfoksen kansainvälisillä lentoasemilla. Vuokra-autot on helppo tunnistaa niiden punaisista rekisterikilvistä.

Hyödyllistä tietoa autonvuokrauksesta:

Vakuutus kattaa ainoastaan Kyproksen tasavallan hallinnoiman alueen.

Hinnat vaihtelevat autoluokan, vuokrapäivien, vuodenajan ja lisäpalveluiden mukaan. Vakuutuksesta veloitetaan erikseen.

Kilometrimääriä ei ole rajoitettu.

Auton voi jättää lentokentälle tai hakea lentokentältä, jos siitä on sovittu erikseen.

Yleensä auto luovutetaan asiakkaalle tankki täynnä, ja polttoaine sisältyy asiakkaan maksamaan hintaan. Jos auto palautetaan tankki täynnä, asiakkaalle maksetaan tästä hyvitys, ellei sopimuksessa ole muuta ilmoitettu.

Alle 25-vuotiaiden kuljettajien, joilla on ollut ajokortti alle kolme vuotta vuokraushetkellä, on ilmoitettava tästä autovuokraamolle. Tällöin he saavat alaikäiselle tarkoitetun vakuutuksen.

Jos auto vahingoittuu, asiakas on vastuussa vahingoista autoluokasta riippuvaan summaan saakka.

Ajokortti: Matkailijat voivat ajaa Kyproksella, jos heillä on tunnustettu kansainvälinen ajokortti tai kansallinen ajokortti. Tämä kuitenkin edellyttää, että ajokortti on voimassa halutulle ajoneuvotyyppille.

Eurooppalaiset ajokortit ovat virallisesti hyväksytyjä lain 94 (1)/0 nojalla. Norjan, Islannin, Liechtensteinin, Australian, Sveitsin, Zimbabwen, Yhdysvaltojen, Japanin, Kanadan, Uuden-Seelannin, Etelä-Afrikan ja Venäjän myöntämät ajokortit on vaihdettava kuuden kuukauden jälkeen. Muut kuin Euroopan kansalaiset sekä minkä tahansa muun kuin edellä mainittujen maiden kansalaiset saavat ajaa oman maansa kansallisella ajokortilla noin 30 päivän ajan (aikaa ei ole tiukasti rajoitettu). Myös kansainvälisen ajokortin haltijat saavat ajaa, jos ajokortti on voimassa.

Taksipalvelu: Intercity Service -taksit yhdistävät kaikki Kyproksen suurimmat kaupungit ja kulkevat noin puolen tunnin välein. Matkustajille on 4–7 paikkaa.

KYPROKSEN SÄÄTILA

		TAMMIKUU	HELMIKUU	MAALISKUU	HUHTIKUU	TOUKOKUU	KESÄKUU	HEINÄKUU	ELOKUU	SYYSKUU	LOKAKUU	MARRASKUU	JOULUKUU
Päivälämpötila Keskimäärin		17	18	19	23	28	31	33	33	30	27	22	19
Yölämpötila Keskimäärin		7	7	8	13	17	19	22	22	20	17	13	10
Tuntia Auringonpaistetta Päivässä Keskimäärin		6	7	8	9	11	13	12	11	10	9	7	6
Meriveden Lämpötila Keskimäärin		17	17	18	20	21	25	27	28	27	25	24	21
Sateisia Päiviä Keskimäärin		9	7	6	5	2	0	0	0	1	3	5	7

KYPROS LIIKUNTARAJOITTEISILLE

TIETOA MATKUSTAJILLE, JOILLA ON LIIKUNTARAJOITTEITA.

Kyproksella on tarjoilla lukuisia palveluja liikuntarajoitteisille matkustajille. Osa hotelleista tarjoaa palveluja henkilöille, joilla on erityistarpeita tai toivomuksia. Koska palvelut vaihtelevat hotellista toiseen, kannattaa ottaa yhteyttä suoraan hotelliin. Näin pystytään varmistamaan, että tarjolla on sopivat palvelut kuhunkin rajoitteeseen tai vammaan. Matkailuministeriön verkkosivuilla osoitteessa www.visitcyprus.com on luettelo hotelleista, jotka soveltuvat liikuntarajoitteisille.

Sekä Lárnakan että Páfoksen kansainväliset lentoasemat ovat esteettömiä ja soveltuvat liikuntarajoitteisille. Lentoasemilla on muun muassa esteettömät vessat, sähköpyörätuolien latauspisteet lähtöportteilla, pyörätuolirampit busseihin sekä muita avustavia palveluja. Toiminnassa noudatetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta 1107/2006 vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä.

Vuonna 2007 Kyproksen parlamentti hyväksyi ja otti käyttöön eurooppalaisen sinisen tunnuksen eli vammaisen pysäköintiluvan, joka antaa liikuntarajoitteisille oikeuden pysäköidä autonsa heille määritetyille paikoille. Näitä paikkoja on koko saarella niin yleisillä teillä kuin julkisilla pysäköintialueillakin. Vammaisen

pysäköintiluvan myöntämisestä vastaava viranomais on vammaisten sosiaalisia oikeuksia turvaava osasto, joka on osa Kyproksen työ- ja sosiaalivakuutusministeriötä. Sinne voi ottaa yhteyttä soittamalla numeroon +357 2 240 6406 tai lähettämällä sähköpostia osoitteeseen info@dsid.mlsi.gov.cy.

Useimmat Kyproksen kaupungit ovat melko esteettömiä pyörätuolilla liikkuville, mutta infrastruktuurin parantamisessa riittää edelleen työsarkaa. Pyörätuolilla liikkuvaa suositellaan liikkumaan jonkun sellaisen seurassa, joka pystyy auttamaan häntä tarvittaessa hankalakulkuisilla alueilla.

Kuljetus eri puolille saarta pystytään järjestämään, jos kuljetusyriyksille ilmoitetaan asiasta etukäteen. Lisäksi saatavilla on erikoisvarusteltuja busseja, joissa on loivat rampit, turvavyöt ja ilmastointi. Myös invataksit pystyvät kuljettamaan pyörätuolilla liikkuvaa. Saat ajantasaista tietoa Kyproksen matkailuministeriön toimistoista.

Automaattivaihteisia autoja vuokraavia autovuokraamoja on Lárnakan ja Páfoksen lentoasemilla. Liikuntarajoitteisten kannattaa ottaa yhteyttä autovuokraamoon erikoisjärjestelyjä varten ennen saapumistaan.

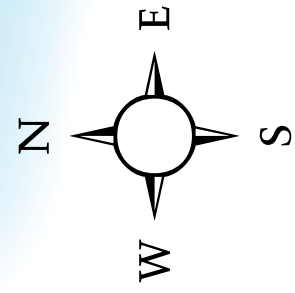
Liikuntarajoitteisille varattuja pysäköintipaikkoja on muun muassa useimmilla keskeisillä teillä ja aukioilla, lentokentillä, satamissa, julkisten rakennusten edustalla, suurimmassa osassa rantahotelleja ja muita lomakyliä sekä monien nähtävyyksien edustalla ja ostoskeskuksissa.

Hätänumero
(ambulanssi, palo- ja pelastuslaitos, poliisi)
112

KYPRÓS

AFRODITEN SAARI ODOTTAA...

- LEGEND**
- City/Village
  - Antiquity
  - Castle
  - + Monastery
  - † Byzantine Church
  - i Tourist Information
  - Area under Turkish occupation since 1974

Cyprus

Travel Planner

DEPUTY MINISTRY OF TOURISM

www.visitcyprus.com

130.09.19